Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной февраль сарин 21-нээ гарана. | № 200 (18223) | 1989 оной августын 31, четверг | Сэн 3 мүн.

ТАРЯА ХУРЯАЛГАЯА, ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭЕЭ ЖЭГДЭ ҺАЙНААР ЭМХИДХЭЕ!

БУХЫ ЮУМЭН БЭЛЭДХЭЛҺЭЭ

Барһаа хойшо дүналшье оронгүй гандажа, иландэдэхэн байна. Зарим ургаса ургуулашадтамнай хамгаалгын Агротойхон бэрхэшээл ушаеле тэрэ үйлдэбэ. Ган гасуурһаа улаан-шын бэ ахамаан, ороошото ургамалнуудуяглагнуудые Агроолр, шэнгэнээр ургажа һан. Хэблэлдэ Тюлеод байна. Тиимэһээ олон мянган ургасаяа гээлтэ хоролтодайнай хэмжээ оруулангүй хуряажа абазохеолнуудые ургамалнуудые хэблүүлнэн, бүрэн тулэ районой тэрэашед нуудта үзэгдэхэ механизаторнууд жатуудые зохёоно удайнгаа хажуурнуудые Хоро гаран жэр тарыа сабшахаар таа-Буряадай АССР-ий тодхожо, ороошо та-СССР-ий Уран ай гээлтэ хоролтодо оро-хоолбоной Лигэ-гоор бүхы нүхэ, һүбьеень жэгэ тулеелэлэ- лхэ хүдэлмэри ургэнеер дые найн дурвэ- гана,

Б. С. Санжин гасуурай бэрхэшээл ган-илагаяа байгша ондо ушараа юм. Урда жэлнүүдтэ ин-дэрэ хүүрэ уе яһала дай-Б. И. Тургеневэй, жа, гэмгүй дабагдаһан В. Короленкын, Мунее манай районой А. Горькийн, А. Синзаторнууд, тарыашад Шолоховой, В. Вуулһанаа гээлтэ хоролтодо С. Сикорновой хуулангүй хуряажа абахын хинад, уран зохёо- һанаата болгохой ажалсалгуудые. СССР-ай Сегай уларилай ушаруулдаг онгоохонуудые- хой хохидолсо уломжа-хэгэнэ оршуулгы- 44 мянган гектарта то-Буряад ба ороо- аһан ороошото ургамал-тайн бооссаанай 32 мянган гектарай ур-гуулгын домолгоо- хуряагдахаар харааладаг-хы темдэг бэшэ- нихэдэ 12 мянган гекта-ейн эрмэ гэһэн- ларила малай тэжээл бол-уран зохеолшо Вэ- абтажа, мүн хэрэглэм-хоолонэ ушаеле гаргагдаха байна. Тус-жэ бэрхэхой. Шэн хэлэбэл, мунее бидэ-комбайнан хубүнь үлеөнгүй суглуулдуеб- гаеь. Дорбохые оролдохо болоно-уулгаабэ. «Гое Нэ-гэрэ ,шэнгэнээр ургаа-рингуудаар хүүгэ- тараа хуряажань хүшэр литературые бай- г. Тиимэһээ ажахынуудай гаа. низаторнууд комбайнер-Б. С. Санжин гансашье ороошо тарыа хэблэлэй ба орш- мүн мэхинэ, һолоомы-гые гүнзэгыгаар гээлтэ хоролтодо' оруулан-ажалша, унэн сэ- суглуулжа обахаха агре-гон заагай һэм. даа тодхожо бэлдэнэ.

Республика до- нее районой ажахынуудсовет литература- хыдее ороошото ургама-хэзэг хүгжөөхэ 281 комбайн бии юм. яаһан байһанайн мэдэжээр эдэ агрега-дальнуудаар, КПСС-ой мэдэжээр эдэ агрегаой комитедэй, Бүрэй 200-ниинь зэһэбэрилагдаг-эй Верховно Совет-диумэй, СССР-эй Мунее тарыа хуряажа абахын-нистерствын, СССР-ий хэрэгтэй. Тэдэнние издадай Хүндэлэлнүүдаар нэгэнтэ тэ-дэһан байгаа.

Бандан Санжин-рэлтэ дурасхаа- нүхэдэйнь, суттаа- хэлэйнь, олон тү- шадайнь, тэрэнние- ты хүндүдэй эрдэ- ходоо үлдэгэ.

Буряад

Республикын Ур-шодой холбооной «Үнэн» газетын Буряадан номой «Байгал» журнал- Үдын лесоо- «Электромашин- коллективүүд ур- шо, Буряадай соелон габьяата- рилэгшэ

САНЖИН

Бандан Санжи- наяа барааһан тус- сэдэ, түрэлхидэнь- хүнүүдэ гүнзэгы- мэдүүлнэ.

Идаалтын просп- дэхи гарэй, 37-де- һаа августын 31-ни- та хүдэлүүлэгдэ-

УДЭ. 17.50 — Мультфильм. 18.20 — Гражданин начальник. Фильм. 19.15 — Спорт. 19.30 — Штэ ёнооо эрхилэх. 20.00 — Бидэ үбһэшэдэй звеное даагша Александр Ильич Зверьтой хоерэлдэбэбди. Энэ нүдэ ажахын түрүү луговодуудые нэгэн юм. Үнгэрэгшэ хаа-отаа, зундаа даажа абаһан шалан дээрээ яһала һайн ороо ургуулжа шадаа.

— Звенодомни зургаан эрэ-гын ажаллана. Тиихэдэ мань-нүргуулнин һурагшад туһалсан. Тусэбэй ёноор 2000 цент-ор үбһэн бэлэдхэгдэхэ ёнотой-ань, мунее энэнээ 3000 цент-ртэ хүргөөд байнабди. Үшөө нэгэл бэлэдхэлгын дүүрэтэр 0—500 центнер үбһэ хуряа-ханаатайбди,— гэжэ Алек-ндр Ильич хөөрэнэ.

Эндэхид үбһэ хуряалгадаа олкин нэгэнһээ ороһон бай-. Иигэжэ тэдэнэр һарын тур-дажа бэлэн болгогдоо. Урид-шалан багсаамжалхада, намар-таа комбайн бүхэн 150—180 гектарай ургаса хуряаха байна.

Комбайнуудаа һайн шанар-тайгаар зэһэбарилжа бэлдэһэн бригадад, ажахынуудта бүтэ-хэнь хэзээдэшье дээтүүр бай-даг юм. Тиин һүүлэй шалгалтын дүнгүүдые шэнжэлэн хаа-рахада, олон ажахынуудта го-ритой дутагдал элирүүлэгдэ-һэн байба. Жишээлбэл, зарим ажахынуудта хуряалгын маши-на, техникэ зэһэбарилха хүдэл-мэрике инженерно-техническэ албанай хүдэлмэрилэгшэд хи-наан шалгадагүй байба. Энээн-һээ уламжалан, «Новосретен-ский», «Сибирь», «Подгорный» совхозуудта комбайнуд хай-ша хэрэг бэлдэгдэһэн байба.

Тэрэшэлэн олон ажахынуудта хуряалгын агрегадуудта ажаллахаар комбайнернууд хү-кэд томилогдоогүй байха юм. Тусхайлбал, райсной зарим ажахынуудта мунее хүрэтэрээ эзэгүй комбайн олон бии бай-һаар.

Ургаса хуряаха машина, тех-никээ бэлэн болгохын хажуу-гаар тарыанай тоог дээрэхи оньһон тухеэрэлтэнүүдээ һай-наар зэһэбарилжа бэлдэхэ гээ-шэ мунее шухала гээд тоолог-доно. Ушарьнь хадаа хадагда-һан нойтон тарыа һалхитуулан хатаажа сэбэрлэхэ хүдэлмэрэ-һайнаар эмхидхэжэ ябуулаа-гүй һаа, ехэ хохидол ушаруу-лагдажа магад бшуу. Тиимэ-һээ ороошо хатаажа, сэбэрлэ-хэ, илгаха оньһон тухеэрэлтэ-нүүдые һайнаар бэлдэхэ гээ-шэ мунее зэйлуулашагүй хэ-рэг болоно.

Ороошо тарыанай ургаса урдьнхиһаа багаар абтахашье һаа, үрэһэ хүрэнгын ороошо хүсэд хүрэхеор сэбэрлэжэ хаа-ха болонобди. Эндэ агропро-мышленна албанай хүдэлмэ-рилэгшэд бүхы арга шадабаяа элсүүлхэ болоно. Үрэнэ-нэй ороошо тарилгын һайн ша-рта хүргэхеор сэбэрлэжэ илгаха машина, оньһон тухеэ-рэлгэнүүд ажахы бүхэндэ бии. Мунее эдэ тухеэрэлгэ, маши-нануудынь бэлэн болгогдоо. Тиихэдэ диилэнхи ажахынуудта нойтон тарыа хатааха агре-гадууд зэһабарилагдажа дүү-рэхэ ойртоо.

Тарыа хуряалгын, силосэй ургамалнуудые сабшажа аба-ха халуун хаһын түлэг ябажа байхада, хартаабха малтаха хүдэлмэри зэргэшэхэ. Тиимэ-һээ хартаабхаяа түргэн бол-зорто, гээлтэ хоролтодо оруу-лангүй малтажа, гүрэндэ ту-шаахын тула мунеенһее ехэ бэлэдхэл хэгдэнэ. Тусхайлбал, хартаабха малтаха комбайнуд, хартаабха илгаха пунктнуудбэлэн болгогдожо байна. Мүн хартаабха хадаалаха газарнуудсэбэрлэгдэжэ, дезинфекци хэг-дэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ районой ажахынуудта силосэй ургамал-нуудхуряагдажа захалба. Мунее колхоз, совхозуудта бүхыдее бии байһан силосэй ургамалнуудые хуряаха 100 га-ран комбайнуудай 98-ниинь бэлэн болгогдонхой хүдэлгэгдэнэ. Богони болзорто силос ехээр, һайн шанартайгаар даражаабахын тула шэнээр аб-таһан техникээ эдэ үдэрнүүдтэ суглуулан тодхожо, бүтэ-сэтэйгээр хүдэлгэхэ эрилтэ та-бигдана.

Ган гасуурай бэрхэшээлнээ уламжалан, энэ жэлдэ силосэй ургамалнуудаа набтараар, шэнгэнээр ургаа. Тиимэһээ тэ-жээл бэлэдхэгшэд ургаһыень доохонуур сабшажа суглуулха болоно.

Мунее газаамнай намарай шэнжэ орожо, хура бороон таһалдахаяа болинхой. Тиин сегай уларилай таарамжагүй энэ үедэ ургаса хуряаха, хар-таабха малтаха, силос дараха хүдэлмэри һаедгүй ябуулагда-ха ёнотой. Иимэ эрилтэдэ хү-рэмеер ажаллажа, бүтэсэсэ эрид дээшэлүүлхын тула нэн түрүүлэн журамаа шангадхэ-жа, бүхы юумэеэ уридшалан түгэс һайнаар бэлдэхэ болоно-бди.

И. ПОЛЯКОВ,
Бэшүүрэй районой агропромышленна нэгэдэлэй ахамад инженер.

ОРОЛДОҺОНОЙ ЗЭРГЭЭР УРГАСА ГАРАА

Тээмэндэ эндэ ябахадамни һаашаг ехэ хура бороо ороод, зунай гайтайхан ган гасуурай хойшолон гол түлэб дабагдажа, таримал ургамал ногоон нилээд һэргээд байгаа һэн.

— Ороойдоо гандадаггүй гэжэ тоологдодог байһан манай районой олонхи нютагуудташье тарыалан, сабшаленгай ургаса энэ жэлдэ бага бэшээр хохидоо. Тиигэбэшье эршэмтэй технологи, түрүү онол арганууде зүбөөр хэрэглэжэ шадаһан, илангаяа газараа һайнаар уһалһан бригада, звенонууд байгша ондошье бараг ургаса ургуулжа байна,— гэжэ Кабанскын районой худее ажахын продуктнуудай шанарай болон бэлэдхэлгын талаар түрэнэй инспектор И. Я. Макальский хэлээ һэн. Тиигээд «Тресковский» совхоздо ябаа һаа, тэндэхи огородшодой ажалые заатагүй хараарайгты гэжэ дурадхаа бэлэй.

Брянск тосхоной баруун хойно Сэлэнгэ мүрэнэй нэгэ һалаагай эрье зубшаад, бурагаһа шугыгаар хүреэлэгдэнэн горитойхон огородой газар байна. Эндэ хабтагар ехэ набшаһатай капустын, ноб ногоохон эшэ намаатай саахарай свеклын, морхоообой, мангирай ургаса нэмжыжэ, хүнэй анхарал абаһаар татаадхина. Дүтэ ошожо харахада, гэрэй эээн эхэнэрнүүдэй үдэр бүри бөөмэйлдэг айлнуудай газаахи огородой ургасаһаань энэнь нэгэшье дутахаар бэшэ. Бүри тиихэдэ, июлиин һүүл багаар, капустанууданйь толгой томо нюдаргын шэнээн, морхооб, свеклонь баһал нилээд томо болоһон байгаа һэн.

Тезд овощой ургаса үдэр, хоног бүхэндэ томо болоожэ байдаг ха юм даа. Тиимэһээ мунее Брянскын огородшодой ургаса танигдахаар бэшэ болсо ёнотой.

Дээдэ эрдэмтэй агроном Анна Александровна Бурлаковагай хүтэлбэрилгэ дорой эндэ 7 хүн хамта 19 гектарта овощой ургамалнуудые ургуулна .

— Үнгэрһэн июнь, мүн июлиин түрүүшын хахадта хура бороо мүртэй орсогүй байжэ, мэгдэхээгээ. ДДН-70 түхэлэй агрегадаа зогсоонгуй шахуу худелгэжэ, ургасаяа үдэр һүнигүй уһалха, буртаг үбһиень зэбэрлэхэ, хурьһиень зөөлэн байлгаха гэжэ үглеөнэй нараннаа үдэшын харанхы болютор огород сосгоо таһалгаряагүйл худэлхэ баатай болоо-бди,— гэжэ звеное даагша хөөрэнэ.

Тэдэнэй оролдолго дэмы хосороогүй гэжэ ургасань яһала харуулнал даа. Жэшээнь, 11 гектар газарай гектар бүхэнһеень дунда зэргээр 300 гаран центнер капуста сохом абтаха гэжэ огородшод багсаана. Мүн саахарай свеклын, морхоообой ургаса абаха түсэб баһал үлүүлэгдэхээр. Тиимэһээ огородшод мунеешье мин һуунегүй. Буртаг ногоо сэбэрлэлгэ, хорхой шумуултай тэмсэл ургэлжэлһеер.

Гансашье энэ жэлдэ бэшэ, мүн энээнһээ урагшашье тус звеногойхид огородой эдеэнэй муу бэшэ ургаса абадаг бэйгаа. Тусхайлбал, нёдэндо тэдэнэр бүхыдэнь 3800 центнер овощ ургуулжа, 60 мянган тухэригэй продукци үйлэдбэрилгэн юм.

Тус звенодо диилэнхидээ дүршэл шадабари ехэтэй, ажалша бэрхэ хүнүүд худэлнэ. Жэшээнь, Р. В. Жаркова, Т. С. Разгильдеева, Е. М. Бурлакова, В. И. Ситникова гэгшэд долоо-найман жэлдэ огородшодоор худэлнэ.

Энэ жэлэй ган гасуурта звеногой механизатор М. В. Бурлаков Валерий хубүүнтээ ургасые үдэр һүнигүй уһалжа, тэдэнэй амжалтада горитой туһа нэмэри оруулаа.

— Бараг һайн ургаса абаба гэлэйт. Тезд тэрэнээ хайшан гээд, хэндэ худалдаха болонот?— гэжэ асуубаб.

— Энэ талаар манда ехэ орёо юумэн байдаггүй. Кабанскын бэлэдхэлэй конторотой, мүн район соохи Брянскын болон Клюевскын ой модоной промхозуудай ОРСнуудтай хэлсээ баталжа, тэдэнэдэ овощоо худалдадагбди. Һайн шанартай огородой эдеэ абаха дуратайшуул олон ааб даа. 2 гектарта таригдаһан эртын капустын ургасые һаяар хуряажа, магазинуудта ябуулхамнай, — гэжэ Анна Александровна хэлэнэ.

Иигээд удахагүй эндэхи огородшодто ургасаяа хуряаха халуун хаһа орохонь. Тэрээндэнь эндэхи һургуулиин һурагшад туһалалсаха юм.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ургасын буртаг ногоое сэбэрлэлгэ үргэлжэлһеер. (Зүүн гарһаа) звеное даагша А. А. Бурлакова, залуу огородшон Светлана Бажеева.

Авторай фото.

Кабанскын район.

ГОМДОХООР БЭШЭШЬЕ ҺАА...

Сагай уларилай ушаруулһан бэрхэшээл туша гомдохоонь хашартай болошоошье һаань, хэлэхэл ушартай болоно. Үнгэрэгшэ хабартаа, зундаа манай совхозой сабшалан баһал бага бэшээр гандаа юм.

Энэ үедэ ажахын сабшалан дээрэ үбһэ хуряалгын халуун хүдэлмэри түлэг дундаа. Тэжээл бэлэдхэлгын звенонуудай дундаһаа коммунистнууд Анатолий Иванович Степановай, мүн Павел Снетков, Владимир Сотников, Александр Серебрюков гэгшэдэй звенонууд илангаяа һайнаар худэлнэ.

Тэжээл бэлэдхэлгын эхилхэһээ бүри урда сабшалангай ургасыень сэгнэн хаража үзөөд байхадаа, 40 мянга шахуу центнер үбһэ абаха шадалтай байнабди гэжэ тоолоо һэмди.

Үбһэшэдэй звенонууд соо Павел Снетков Александр Серебрюков хоёрой звено эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ абаха түсэбтэ даабаринуудаа бэелүүлхэзэ байна. Тэдэнэр тус тустаа 2822, 5803 центнер үбһэ абаха юм.

Совхоз соо силосэй ургамалнуудай ургаса хуряалга гаргашагай шангаар ябуулагдана. Ажахын гурбадахи отделениинхид 400 хахуу гектар тарыалан дээрээ ургуулагдаһан горох обёос хоёрой холисын ургаса хуряажа байна.

«КСК-100 түхэлэй —2, «КПИ», болон «КПУ» түхэлэй — 4 оньһон техникэ худэлнэ, Механизаторнуудаар Иннокентий Проничев, Олег Лямичев, Александр Белоусов, Николай Саватеев болон бусад ажаллажа, халаан бүриин даабаринуудые үлүүлэн дүүргэнэ.

Силосэй ургамалнуудые хуряалганда тусхай түхеэрэлгэтэй ороошото ургамалнуудые хуряадаг комбайнууд хабаадалсана. Тэдэнние комбайнернууд Андрей Серебряков, Бато-Цырен Дамбаев, Владимир Юров гэгшэд жолоодоно.

Дүрбэн удэрэй туршада 1500 тоннын нүхэн соо шэмэтэ тэжээл даража дүүргээбди. Тэрэ худэлмэримнай яһала шанартайгаар хэгдэнэ.

Тобшолон хэлэхэдэ, ургаса муу, тэжээл бага бэлэдхэгдэнэ гэжэ дан ехээр гомдохоор бэшэ, яһалад ургашатай ябана гэхээр.

П. НОСЫРЕВ,
Хориин районой Анаагай совхозой мелиоратор.

БУДАЙКЫН САБШАЛАНДА

үлэй үедэ тэнгэри нэгэ жэ, нэгэ сэлмэжэ, үбһэ-нилээд тухашаруулна. мдаа эндэ тэндэ аадарлаад-абана. Иимэ эрхэ байдал-һайн шанартай тэжээл бэ-эхэн тула габшагай шан-худэлхэ хэрэгтэй.

Энэ иимэ үдэр бидэ Барга-ай совхозой Будайкын саб-анда хуряжэ ерэбэбди. Эн-үбһэшэд ехэ туха сүлөө-элжээтэ сомсогоо оройл-үүтэлжэ байба. Энэшье ойл-той һэн. Хүсэд һүрилэг-гүй сомоое бороодо-лжа болохогүй бшуу. Иигэ-манай хараһаар лэ байтар-ундэр гэгшэн сомоо бод-тодо. Сомоое совхозой комой түрүүлэгшэ В. И. ьков нюруулна. Энэ нүхэр-элжээтэ амаралтынгаа үе-үбһэшэдтэ туһалалсажа-нхай. Сомоодо Г. И. Шан-В. И. Толстихин, И. Н. Но-ов гэгшэд үбһэ ута эшэтэй нуудаар хаяна.

Нүриин тээ саана хоёр мо-тармуур худэлнэ. Тэдэнние гагай һүргүүлкин һурагшад-димир Зверьков Сергей Ко-алов хоёр жолоодоно. Гад-һурагшад Василий Гурулев, тор Коневин гэгшэд бухал-дые моридоор шэрэнэ.

Бидэ үбһэшэдэй звеное даг-Александр Ильич Зверь-той хоерэлдэбэбди. Энэ нү-ажахын түрүү луговодуу-нэгэн юм. Үнгэрэгшэ ха-отаа, зундаа даажа абаһан шалан дээрээ яһала һайн ороо ургуулжа шадаа.

— Звенодомни зургаан эрэ-фильм 1-дэхи серий. гын ажаллана. Тиихэдэ ман-«Разведенные мосты» нүргуулнин һурагшад туһал-таяа фильм. Анда- тэ. Тусэбэй ёноор 2000 цент-ниинград ба Японой ор үбһэн бэлэдхэгдэхэ ёнотой-хай. 00.35 — Шэнэ ань, мунее энэнээ 3000 цент-ртэ хүргөөд байнабди. Үшөө нэгэл бэлэдхэлгын дүүрэтэр 0—500 центнер үбһэ хуряа-ханаатайбди,— гэжэ Алек-ндр Ильич хөөрэнэ.

Эндэхид үбһэ хуряалгадаа олкин нэгэнһээ ороһон бай-. Иигэжэ тэдэнэр һарын тур-шада 2000 центнер һайн шанартай тэжээл бэлэдхэжэ, ажахынгаа малшад болон хүтэлбэрилэгшэдые баясуулаа.

—Июль соо хура бороогүй байжа, бидэ иимэ амжалта түйлаабди. Августын эхээр бороо ехэ ороо. Энэнь бэлшээриин ногоондо, тарыанай ургасада ехэ туһалаа. Нүгөө талаараа үбһэшэдтэ һаатал болоо ааб даа,— гэжэ звенсе даагша хэлэнэ.

Үбһэшэдшье тугаарайнгаа сомсое хүсэд һайнаар бороодо норохогүйгөөр нюруулһанайнгаа һүүлээр сайгаа уужа, саашанхи ажал тухайгаа хэлсэнэ. Энэ үедэ хэрэгтэй морин косилкашад бууба. Я. И. Колмаков, Н. В. Непомнящих гэгшэд косилкануудаар үбһэ сабшадаг. Үбһэшэд сайгаа уужа байхадаа удэшэ орой болотор үшөө нэгэ һүри бодхсохо гэжэ шиидэбэд. Гадна энэ сайлалгын үедэ совхозой партийна комитедһээ звенодо , политэмхидхэгшээр томилогдоһон ажахын профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ В. И. Зверьков совхоз соо тэжээл бэлэдхэлгын ябаса, улассхоорондын байдал тухай мэдэгдэнэ.

Үбһэшэдтэ ажахын үйлэдбэриин ветеран, пенсионер П. И. Коновалов эдеэ шанана. Энэ үбгэжөөл тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһада гэртээ һуужа шадангүй шадал эзргээрээ туһалалсана бшуу. Петр Ильич сүлөө сагтаа үбһэшэдэй эрэ эзмээг зэһабарилдаг юм.

Удэшэ болотор морин косилкануудые байлгаха асуудал гарана. Юуб гэхэдэ, ногоо ехээр сабшаа һаа, бороодо ороожо болохо. Сабшагдаһан ногоон бии. Тармуулхашье үбһэн ехэ. Тиимэһээ үглеө тор косилкануудые шэрэдэг моридоо амаруулха гэжэ шиидэбэд. Харин косилкашад амарангүй удэшэ болотор үбһэ һүрилэлсэхээ гараа һэн.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

Баргажанай район.

ЭРХИМЛЭГШЭД ОЛОШОРНО

Үргэлжэ ороһон хура бороогой һүүлээр наратай сэлмэг удэрнүүдэй тогтоходо, тэжээл бэлэдхэхэ худэлмэреэ улам эдэбхижүүлһэн Захааминай районой Харацайн совхозой үбһэшэд ажалайнгаа бүтэсые горитойгоор дэшэлүүлнэ. Мунее тус ажахыда бүхыдее тэжээл бэлэдхэхэ 26 звено ажаллана. Һаяхан эндэ һүүлэй долоон хоногой ажалай дүнгүүд согсологдожо, эрхимлэгшэдынь тодоруулагдаа. Тусхайлбал, ажалай тэмсэлдэ Хойто-Дабаанай сабшаланда ажалладаг Бимба Дондоковой бригада эрхимлээ. Долоон хоногой туршада энэ коллективэй гэшүүд хүн бүхэнэй 35 центнер үбһэ һүрилһэн байба. Тиихэдэ түд бүреэ 30 центнерһээ бага бэшэ тэжээл бэлэдхэһэн Валерий Дондоков хоёрдохи, хүн бүхэнэй 27 центнер үбһэ хуряаһан Виктор Гармаевай хүтэлбэрилдэг коллектив гурбадахи һуурида гараа.

Хүсэд бэшэ оньһожоруулагдамал звенонууд сооһоо Базар Дамдиновай, Михаил Хандуевай ударидадаг коллективүүд шалгараа. Оньһожоруулагдамал звенонуудай дундаһаа Василий Вагановай, Борис Намсараевай, Николай Дамбаевай бригада эрхимлээ.

Социалис мүрысөөнэй гуримэй ёноор эрхимлэжэ гараһан түрүү коллективүүд материальна, моральна талаар урмашуулагдаха юм. Ажалай журам хазагайруулха нэгэшье ушар үзэгдэнэгүй. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Нератай сэлмэг удэрнүүдые һамбаашалан үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэ даабаринуудаа сүм дүүргэхын тула эртэ үглеөнһее удэшэ орой болотор үрэ бүтэсэтэйгээр худэлнэ ха юм.

Эдэ удэрнүүдтэ үбһэшэд хоорондоо ана-мана мүрысэн ажаллана.

Н. ДАМБАЕВ.

ЭТИГЭХЭ, НАЙДАХА ХЭРЭГТЭЙ

Совет Прибалтикын республикануудтахи байдал тухай КПСС-эй ЦК-гай Мэдүүлгэтэй газетэнүүдые гартаа барихан хүнүүдые амаралтын удэр Литвагай ниислэдэ хаража болохо байгаа. Гэбэшье энэ документ туршаа һанамжяга хэлэгдэ гэжэ ТАСС-ай корреспондентын гуйхада, харюу үгэхээ арсаһан байна. Энэ Мэдүүлгэ хуулита бэшэ, Литва хэзээдэшье совет республика байгаагүй, СССР-эй бүридэлдэ ороогүй, харин энэ Мэдүүлгэнь Совет республикануудай хүн зондо хандуулагдана гээшэ аабза гэжэ хоёр залуу хүнүүд харюусана. Троллейбусэй зогсодог газарта байһан эрэ хүнтэй хөөрэлдэхэдэмни, худэлмэришэнби, пенсидэ гаратарнь үшөө гурбан жэл худэлхэ хэрэгтэй, харин иимэ хөөрэлдөөнэй түлөө ажалһаамни гаргажа магадгүй гэжэ хэлээ. Юун гэжэ һураха һанаатай байһыемни мэдэхэдээ, «үшөө ажаһууха дуран хүрэнэ» гэжэ богонёор харюусаад, залуу хубүүн, басаган хөёр хажуу тээшээ халба һүрэшее.

И. Черняховскиин хүшөөдэ сэсэгүүдые һаял табиһан Людмила Винчэтэй хөөрэлдэхэ аргатай байгааб. Хэн гээшэбиб гэжэ өөр тухайгаа хэлээд, Литвагай газарые гитлеровецүүдһээ сүлөөлһэн совет сэргэгэй мэдээжэ начальник, Советскэ Союзай хөёр дахин Герой тэрэнэй түрэльнь болохо бэшэ аабза гэжэ һурабаб. Литвагай түлөө һакаагаа зоболакова, В. И. Ситникова гэгшэд долоо-найман жэлдэ огородшодоор худэлнэ.

Энэ жэлэй ган гасуурта звеногой механизатор М. В. Бурлаков Валерий хубүүнтээ ургасые үдэр һүнигүй уһалжа, тэдэнэй амжалтада горитой туһа нэмэри оруулаа.

— Бараг һайн ургаса абаба гэлэйт. Тезд тэрэнээ хайшан гээд, хэндэ худалдаха болонот?— гэжэ асуубаб.

— Энэ талаар манда ехэ орёо юумэн байдаггүй. Кабанскын бэлэдхэлэй конторотой, мүн район соохи Брянскын болон Клюевскын ой модоной промхозуудай ОРСнуудтай хэлсээ баталжа, тэдэнэдэ овощоо худалдадагбди. Һайн шанартай огородой эдеэ абаха дуратайшуул олон ааб даа. 2 гектарта таригдаһан эртын капустын ургасые һаяар хуряажа, магазинуудта ябуулхамнай, — гэжэ Анна Александровна хэлэнэ.

Иигээд удахагүй эндэхи огородшодто ургасаяа хуряаха халуун хаһа орохонь. Тэрээндэнь эндэхи һургуулиин һурагшад туһалалсаха юм.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ургасын буртаг ногоое сэбэрлэлгэ үргэлжэлһеер. (Зүүн гарһаа) звеное даагша А. А. Бурлакова, залуу огородшон Светлана Бажеева.

Авторай фото.

Кабанскын район.

БАЙДАЛАЙ ШАХАРДУУЕ ОЙЛГОХО

Совет Прибалтикын республикануудта тохёолдоһон байдал тухай КПСС-эй ЦК-гай Мэдүүлгэ Эстониин ажалша бүхы коллективүүдтэ, нэн түрүүн партийна организацинуудта зубшэн хэлсэгдэнэ.

Загаһанай промышленностиин Эстониин үйлэдбэриин «Эстрыбпром» нэгэдэлэй партийна комитедэй секретарь В. В. Ермолаев ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хэлээ:

— Тус документ хадаа Эстонидо ажаһуудаг бүхы хүнүүдэй ухаан бодолдо ба һэшхэлдэ хандаһан КПСС-эй ЦК-гай хандалга болоно гэжэ би тоононоб. Манай арадай урда ба ерээдүйн үетэнэй урда сэбэр һэшхэлтэй байхын тула боложо байгаа бүхы үйлэ хэрэгүүдэй түлөө харюусалгатай байха хэрэгтэй гэжэ КПССэй ЦК-гай Мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Республика доторнай хөёр ондоо хэлэтэй бүлэгүүд урда урдаһаа туласалдаад байдаг болонхой. Нэгэ нэгэндээ этигэхэгүй ябадал хөөрэлдөө хэхэ, али али талада тэаруу шиидэбэринүүдые бэдэржэ олохо хэрэгтэ һаад тодхор болоно. Иимэ байдалай шалтаглаанууд болон энээндэ эзмэтэй хүнүүд тухай хэлэхэ гэнэгүйб — энэмнай амяараа темэ. Тезд хэн хэндэмнайшье иимэ саг үгы.

Тохёолдоһон байдалай хэды шахардуу шанга байһые гүнэгыгөөр ойлгохо, нютагуудтахи политическэ, социально-экономическа болон соёлой хүгжэлтын асуудалнуудые өөнэдөө мэдээд шиидхэхэ талаар орон доторхи тааруу зохид эрхэ нүхэсэлнүүдые бэелүүлхэ нүлөө ехэтэй арга оньһо зохёохо гээшэ тон шухала.

Демократи үргэдхэхэ үедэ гансал түрүү үзэлтэй хүсэнүүд эдэбхижээ бэшэ. Энээнние обёоронгуй байжа болохогүй. Энээнэй урда тээ хоригдодог байһан эгээл шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа сэхэ ба айнгүйгөөр хэлэхэ аргын бии болохоодо, гадагуур аашатай элдэб этгээдүүдшье ябуулганууда эдэбхижүүлжэ эхилһэн байна. Тэдэнэй булта эли болоһониинь һайн гэжэ һанаагаб. Бидэ бүхы хүнүүдэй һанамжануудые мэдэдэг болообди.

Республикын политическэ керта дээрэ байһан бүхы худэлөөнүүд болон бүлэглэлнүүд өөрын һанамжануудтай гээшэ. Миниий һанахада, коммунистнуудай парти общественые ургэшэнь дабшуулха, этигэхэгүй, урда урдаһаа зүрихэ ябадалые болюулха аргатай ори ганса хүсэн болоно. Тэрэ энэ хэрэг бэелүүлхэ үялгатай, юуб гэбэл, 1985 оной апрель һарада ямагтал Коммунис парти хулилган шэнэдхэлгые бэелүүлжэ эхилһэн байгаа.

А. МАЛОВЕРЬЯН,
ТАСС-ай корр.

Таллинн.

ХАНИНАР ДАХИНАА УУЛЗАНА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Ханинартаа айлшаар ошоод байһан Буряадай оперо болон балетэй академическэ театрай артистнууд августын 29-дэ Ленинградта гастрольнуудаа эхилээ. Театрай 50 жэлэй ойн баярай урда тээ зохёохы ажалтанай тоосохын тула С. М. Кировэй нэрэмжэтэ академическэ театрай сценэ айлшадай мэдэлдэ үгтэнхэй. Арбан жэлэй саада тээ хоёр коллектив ханинарилсаан тухай хэлсээ баталһан юм.

Д. Вердиин «Аида» А. Бородиной «Князь Игорь» гэһэн дэлхэйн хүгжэмтэ театрай эрхим бүтээлнүүд, ороч дотор үсөөн табигдадаг Г. Доницеттиин «Дочь полка» гэһэн оперо Буряадай академическэ театрай репертуарта оруулагдаһай. Эдэ нэрэнүүд айлшадай гастролиин афишые шэмэглэнэ. Буряад хүгжэмтэ фольклорой үндэһөөр байгуулагдаһан М. Фроловой «Энхэ Булад баатар» гэжэ оперо, А. Рыбниковэй «Авось» гэһэн рок-балет тэдэнэй программадань бии.

Ленинэй хотын искусствын уран бэлигтэнтэй харилсаа холбоогоо театр үргэлжэлүүлһэн зандаа. Гастролиин программада оруулагдаһан, Р. Киплингын зохёолнуудай удхаар Ленинградай композитор Ю. Кононовой бэшэһэн «Владыка джунглей» гэһэн балет энээнние гэршэлнэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ

Республикын агаарай транспортые хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указаар **«Буряадай АССР-эй транспортын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ Улаан-Удын авиапредприятиин удаадахи хүдэлмэрилэгшэдтэ олгогдобо гэбэл:

Коковалов Виктор Кондратьевичта — үйлэдбэриин-диспетчерскэ албанай ахалагша диспетчер,

Лях Александра Алексеевнада — ашаа зөөлгые эмхидхэхэ албанай начальник,

Тугаринов Николай Романовичта — Петропавловкын аэропортын начальник.

* * *

Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө Улаан-Удын авиапредприятиин хүдэлмэрилэгшэд Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба:

Лопарев Иннокентий Иннокентьевич — авиационно-техническэ баазын авиамоторист,

Лужковский Виктор Константиновичые — АН-24 самоледэй командир.

Сорокин Николай Андреевичые — тусхайта автотранспортын албанай жолоошон.

* * *

Армениин ССР-тэ газарай хүдэлэлгэһөө хохидолнуудые усадхаха талаар хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө «Бурятагропромпроект» институтай хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба гэбэл:

Бадмацыренов Батор Бамуевичые — ахамад архитектор,

Пономарев Юрий Михайловичые — ахамад конструктор,

Тудупдоржиев Валерий Дугаржаповичые — проектнэ 3-дахи мастерской барилгын секторэй начальник,

Филиппов Владимир Васильевичые — техническэ таһагай начальник.

Олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэйнь, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө Улаан-Удын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй ахалагша инженер Иван Степанович **Медведевые** Буряадай АСС

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ШИИДХЭХЭ АСУУДАЛНУУД ОЛОН

Хорин районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадагшад «КПСС-эй ЦК-гай апрелин [1989 он] Пленумэй дүнгүүд болон хубилган шэнэдэлгые гүнзэгырүүлэн үргэдхэхэ талаар районно партийна организацийн бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар партийн райкомой хоёрдохи секретарь Р. Т. Казазаевай элидхэл шагнаба.

Эпидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Хүрбын совхозой парткомой секретарь Г. Г. Цыренов, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой арадай эрдэм һуралсалай таһагые даагша Б. С. Шойнжонов, Хандагайн леспромхозой парткомой секретарь Б. Б. Цыремпилов, ВЛКСМ-эй райкомой хоёрдохи секретарь Т. Н. Скворцова, районой сэрэгэй комиссар М. Э. Батожапов болон бусад үгэ хэлэбэ.

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол бэталан абаа.

— Энэ жэлэй апрель һарада КПСС-эй ЦК-гай Пленум боложо, тэрэн дээрэ тон һонирхолтой, үнэзгы удха шанартай асуудал хэржа үзэгдэһэн, зүбшэн хэлсэгдэһэн байна, — гээд нүхэр Казазаев элидхэлэйнгээ эхиндэ тэмдэглэбэ. — Хубилган шэнэдхэлгэ болоо экономическа реформын хуби заяан хадаа совет хүн бүхэнэй эүрхэ сэдьхэл хүлгөөнэ. Тэрэнние бэелүүлгэдэ партийна эхин организацинууд хубитаяа оруулха эзэргэтэй. Энэ талаар манайшье район дотор бага бэшэ юумэн хэгдэнэ.

Үнэрһэн хахад жэлэй хугацаа соо райсной промышленна предприятинууд муу бэшэр хүдэлбэ. Продукци үйлдэбэрилгын түсэб 100,7 процент, олзо оруулгаар —113, модо зөөлгөөр — 101 процент дүүргэгдээ. Районой бүрилгашад жэлэй түсэб 45 процент бэелүүлээ.

Илангаяа Хорин ой модоной онһоҗоруулагдамал ажахын, барилгын материалнуудай участок, «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй нүүдэл-онһоҗоруулагдамал колоннын, Хорин ОРС-ын коллективүүд һайнаар хүдэлбэ юм. Урдаа табигдаһан зорилгонуудые дүүргэжэ шадаа.

Гэхдэ хамта Хүрбын, Хандагайн леспромхозууд түсэбүүдээ дүүргээгүй. Эндэ ажалай эмхидхэл муу. Дайралдаһан дутуу дүнданууд усадхалгада анхарал һуллаар хандуулагдана. Үйлэдбэрийн журам эбдэхэ үшэр дайралдана. Эдэ бүгэдэнтөө улэмжалан, хэлсээгэ үялгаар хараалагдаһан зүйлнүүд хэрэг дээрээ гарагдаһагүй. Тэдэ предприятинууд хэлсээгэ үялгаяа 97 процент дүүргээ. Эдэ леспромхозуудта түрүү онол эргануд мууг аар нэбтэрүүлэгдэнэ. Бүхы коллективүүдээрээ ажахын хүсэд тоосоондо гаража, өөрөө өөрыгөө мунгэн зөөреэр хангалгын ёно гуримда ороо хэрэгтэй тон олон дутагдалнууд бии байна.

Тэрэшэлэн эдэ леспромхозуудай ойдо гаража бэлдэхэ модоной хомор, бага боложо байгаагаа хараадаа абаха хэрэгтэй. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ саг тулажа ороо. Партийн райкомой секретарь Р. Т. Казазаев, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Л. Кузьмин гэгшэдэй зүгөөр тооромжатай хэмжээ ябуулгануд абтаха эзэргэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Энэ жэлэй үнэгэрһэн саг соо районой совхозууд али зэргээр хүдэлбэ гэшэбэ? Һу, мяха, үндэгэ үйлэдбэрилгэ, тэдэнние түрэндэ тушаагаа талаар түсэбэтэ дэбэринууд бэелүүлэгдэ. Гэбэшье Аносгай, Хасуурта й, «Георгиевский» совхозуудай фермэнүүд, урда хэлэгшүдэйхидэ орходоо, мүүгаар ажаллаа. Эндэ үнээн бүрийөө Һу Һаалгань 30 шахуу килограммаар дээшэлээ. Иимэ байдалтай эбэмээр гү? Үгы аяб даа. Эдэ ажахынуудай фермэнүүд тэжээлээр муугаар хангаагдаа гэхын аргагүй. Гансал ажалайнь эмхидхэл һуладаа, мэргэжэлтэдынь тушаалта хүдэлмэридөө эрилтэ багатайгаар хандаа. Һаалишадшье хамгаагүйгөөр хүдэлнэ. «Георгиевский» совхозой — Ашангын, Аносгай совхозой — Буламай, Хүлэй совхозой гурбадахи отделениин фермэнүүдэй зарим Һаалишад ямаршье шалгаагаангүйгоор ажалаа орхеод ябадаг байнаа. Тиихэ үедэнь үнээдынь Һаагдангүйгөөр үлэшэнэ. Эдэ жэшээнүүд Һаалишадһаа гадуур, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үйлэдбэриин журам сахилгада анхаралаа хандуулдагүй байнениие бариматалан гэршэлнэ бшуу.

Районой совхозуудай дүнданһаа гансал Хүлэй совхоз мяха тушаалгаар даабарияа дүүргэнгүй үлөө. Эндэ хэн зэмтэй гээшэбэ? Ниитынгээ адуһа мал һайгаар хэрууһалаад, багаар гэрэалуулаад байбал, энэшье ажахы мяха гүрэндэ хүдалдаагаар даабарияа дүүргэхэ байгаа ха юм.

Хорин районой совхозуудай олзо оршо оруулгань урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, мэдээжэзэр үргаа. Имагтал энэ хубилган шэнэдхэлгын, үйлэдбэри дээрэ шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар түйлагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Мүнөө ажахынуудай мэргэжэлтэд болсн дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдэй үйлэдбэриин хэрэгүүдтэй танилсаад, хаража үзөөд байхада, горитойхон дутуу дүндануудай бии байһаниинь элирнэ. Нэгэ заримашуулайнь талаһаа ажалай журам эбдэһэн, хүтэлбэрилхы үүргээ хаагайруулһан үшарнууд дайралдана. Тэдэ бүгэдые усадхахын тула агропромышленна «Хори» нэгэдэлэй болон тэрэнэй кооперативүүдые эрхилэгшэдэй зүгөөр шиидхэхы хэмжэгэнүүд абтанагүй. Нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Н. Ц. Дамдинцыреновшье тооромжатай шүүмжэлэл хэлэгүй. Иимэ ябадалнуудые усадхаха саг хүрэжэ ороо.

Аналогай совхозой һу Һаалинн фермэнүүдтэ эмхидхэгдэһэн арсенэ коллективүүдэй ажалай эмхидхэл һула. Энээн тухай ямала хэлэгдэ. Хэмжэгэнүүдшье абтаа. Тэдэ ажахын ахамад мэргэжэлтэдэй зүгөөр һайшаалтай алхамууд хэгдэнгүй байнаар.

Аалан һүүринда түсгаар мал ажахын шэглэлтэй кооператив байгуулагданхай. Тэрэ Хорин совхоз-кооперативай бүридэлдэ ороо. Мүнөө тэндэ шахардуу байдал тохеолдсод байна. Кооперативай хүтэлбэрилэгшэ, коммунист В. С. Дамбаевта совхозой дирекци, партком болсн профкомой зүгөөр ямаршье туһаламжа үзүүлгдэнгүй. Шэнэ юумэ эмхидхэхэдэ, түрүүшынь алхамуудһаа эхилжэ, туһаламжа үзүүлхэ зүбшэл дэбэри үгэхэ хэрэгтэй ха юм.

Партийн райком хүтэлбэрилэгшэдые шэлэн абаха асуудал муу бэшэр шиидхэдэг болонхой. Районой 53 предприяти болон эмхи зүргээнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хэдэн хүнүүд сооһоо шэлэгдэн һуугаагдаа. Тиихэтэй хамта нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриие эрид шүүд һайжаруулха, депутадуудай эдэбэри үүсхэлые дээшэлүүлхын тула тусгаар алхамууд хэгдэжэ эхилэ.

— Ажалша коллективэй хүдэлмэрийн эсэгэй үндэр дүнгүүдтэ партийна организаци бага бэшэ нүлөө үзүүлдэг юм. Манай совхоз дотор гурбан цехэй парторганизаци байгуулагдаһанхай, һу Һаалинн хоёр фермэ ба гаражай дэргэдэ партийна бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ үйлэдбэриин хэрэгүүдтэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Дайралдаһан дутагдалнуудые усадхалгада хубитаяа горитойгоор оруулна, — гэжэ Хүрбын совхозой парткомой секретарь Г. Г. Цыренов элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдэ мэдүүлбэ.

Совхозой үйлэдбэриин гол һалбаринууд дээрэ хүтэлбэрилэгшэдөөр гол түлэб коммунистнууд табигдаһанхай. Тээмэндэ Могойн фермые даагшэар, тэжээл бэлэдхэлгын звенсе хүтэлбэрилэгшэдөөр партийн хоёр гэшүүн дэбжүүлэгдээ. Тэдэнэрнай нютагаархидайнгаа дүнда өөрыгөө һайн талаһаа харуулһан хүнүүд юм.

— Һүүлэй үедэ партийда залуушуулые шэлэн абахада, тон хүшэр боложо байна. Энэ асуудал бэлээр шиидхэхын аргагүй. «Партида орогты» гэжэ хэлэхэдэш, нэгэ зарим хүнүүд мүрөө хабшан: «Хожсм» гэхэ юм. Үгышье һаа, «коммунистнууд юугээрээ бусадһаа илгаатай юмта? Үгы дээ, иигээд ябаһамни дээрэ» гэхэ юм. Иимэ болсод байхеда, коммунистын нэрэ хүндые дээшэлүүлэх хэрэгтэ сносоор хандаха ёһотойбди, — гэжэ нүхэр Цыренов онсо тэмдэглэбэ.

— Манайда суглаа, зүблөөнүүд, элдэб заседанинууд ходо ходо татагдажа, бидэнэй хэды ехэ сагыемнай ебэна гээшэбэ? Энээн тухай олсн удаа хэлсэгдэдэг. Тээд юундэшьеб даа урагшатай юумэн хэгдэнэгүй. Эдэнние гуримшуулхын тула хамагай түрүүндэ партийн райком таарамжатай хэмжэ абаха эзэргэтэй. Һүүлэй үедэ манай ажабайдалые эдэбэ талаһаань шүүмжэлдэг, энэ-тэрэ асуудалаар зүбшэл заабари үгэдэг хүнүүд олсн болошоо. Тиимэшүүлэй олонхидынь өөһэдөө ажаллаха дурагүй зон байха юм, — гэжэ Б. С. Шойнжонов хэлээ.

Партийна организацинууд хадаа хубилган шэнэдхэлгын үе сагай эрилгэнүүдтэ харюусамаар ажалаа эмхидхэхын тула демократние улам гүнзэгырүүлхэ талаар эрид шүүд хүдэлмэри эмхидхэхэ эзэргэтэй. Ямаршье асуудалнуудые шиидхэхэдэ олонитын хүсэ шадал хэрэглэхэ ёһотой.

— Районой комсомолшууд болон залуушуул хубилган шэнэдхэлгын табиһан эрилгэнүүдтэ харюусамаар хүдэлмэрээ эмхидхэхые ородоно. Гэбэшье хүдэлмэридэмнай дутагдалнууд олон. Илангаяа комсомолой эхин организацинуудай секретарьнууд үшөөл һуллаар хүдэлнэ. Хасууртайн совхозой ВЛКСМ-эй комитет үни саг соо секретарьгүй байгаа. Тиихэдэ Хүрбын леспромхозой комсомолой организаци мүнөөшье болотор хүтэлбэрилэгшэгүй байнаар. Бидэнэй энэ мэтэйн асуудалнуудаа шиидхэхэ хэрэгтэй эмнай парткомуудай секретарьнууд туһаламжа үзүүлхэ үялгатай, — гэжэ Скворцова хэлэбэ.

— Нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд муугаар хүдэлнэ гэжэ һараһаа һара бүри хэлэдэг байна гэшэ бэзэбди. Һүүлэй үедэ бидэнэй урда табигдаһан эрилгэнүүд шангадаа, харюусалгашье дээшэлээ. Зүгөөр бидэ, гүйсэдкомуудай хүдэлмэрилэгшэд, ямаршье эрхэ үгы шахуубди. Иимэ юумэнтэй эбэхын аргагүй. Бидэнэй гаргаһан шиидхэбэринүүдые хүтэлбэрилэгшэд хошоонгор дүүргэдэг. Сессинүүдтэмнай тэдэнэр хабаадалсахаяа арсадаг. Малай сельскэ Соведэй һүүлшын сессиин хүдэлмэридэ совхозоймнай директор Куприянов, бригадир Ситков, ахамад мелиоратор Нюсырев гэгшэд үригдаһан аад, ерэзгүй, — гэжэ арадай депутадуудай Краснопартизанска сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Э. И. Цыдыпов хэлээ.

Бусадшье үгэ хэлэгшэд бии байнаа дутуу дүнданууд дээрэ тогтоһон, тэдэнние яажа усадхаһан тухай хэлэнэн байна.

Г. БАДМАЕВ.
манай корр.

Национальна политикын талаар КПСС-эй платформын проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ

ЭВЕНКНҮҮДЭЙ УГ ЗАЛГАМЖАЛУ

Һаяхан «Партийн мүнөө үе сагай национальна политика» гэһэн КПСС-эй платформын проект газетэнүүдтэ хэблэгдэжэ, ехэл һонирхон уншабаб. Энэмнай манай ороной бүхы үндэһэ яһатаней ерэдүйдэ айхабтар ехэ удха шанартай баяха болоно. «Хойто зүгэй, Сибириин ба Алас-Дурнын үсөөн лоотой арадуудай байдалда анхарэл хандуулһаниинь һайшаалтай. Тэдэнэй ажаһуужа байһан газар нютагуудта промышленность хүгжөөлгэ хадаа тэдэнэй ажабайдалай снсо яһые, социальна болон экологическа хойшолонгуудые хараадэ абангүй ябуулагдаһэй,— гэжэ зүб хэлэгдэнэ. Энээнние Хойто-Байгалай эвенкнүүдэй байдал элэгэр гэршэлнэ. Тиимэһээ тэрээн тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Би Үоян нютагай эвенк айлай бүлэдэ түрэһэн, удэһан хүм, Урдань манай эндэ һуудал байдал хүшэр байгеа. Хэргы замуудшье үгы һаагб даа. Хэргы бариха арга, шадалшье бэйгаагүй. Тиимэһээл дулаанай сагта гол мүрэнүүдээр, үбэлэй сагта шэргээр хүн зомнай ябажа, эдэ хоол, хубсаһа хүнэр абаха аргатай һэн ха. Мүн манай үбгэ эсэгэнэр холо ошонгүй ан агнадаг зараһа олзоборидог, үлир жэмэс суглуулжа, гэр бүлээ хангадаг байһан гээшэ.

БАМ-ай барилгын эхилхэдэ, эндэхи ажабайдал горитойгоор хубилаа. Урдань ан гүрөөлэй амидардаг гуча тайга отологдожо, авто-хэргынүүд, түмэр эзм, зайн галай линиинүүд бариглаа, жэмэсэй парсагараар үргадаг газарнуудта томо томо тосхонууд һархайн бодобо.

Анханһаа эндэ ажаһуудаг эвенкнүүдэй ажабайдал өөрынь гуримтай һэн. Мүнөө тэдэнь бүрүү һүрэжэ, ехэ бэрхэшээлэнүүд тохеолдоно. Хэрбээ урдань 30—40 километр зайда ябажа, агнуури хэдэг һаа, мүнөө 200—300 модоной зайда ошодог болонхой. Иимэ эй зай гаталхын тулада автомашина гү, али вертолёт хэрэгтэй. Зүгөөр тиимэ юумэн мандa байхагүй.

Хэдэн жэлэй саана Уоянда комбинатвеpопромхоз байгуулагдаа һэн. Тэндэ 100 үнээн, 700-гаад оро бии, арһаар гутал, малгай оегдодог, Сэхысь хэлэхэдэ, хүн зон тэндэ ажаллахаяа жудхэдэггүй. Тэндэ ажаллагшад дунда эзэргээр 100—150 тухэриг салинтай хүн машина худалдажа абахаһаа байха, амияа аргай шамай залган ажаһуурха ба. Холодная, Светлая, Катера голнуудай эрьеэр заагдажа үгтэһэн газарнуудынь яһала таарамжатай гээд һанагдана. Гадна ондатра бариха зүбшөөд үгтөө. Эдэ бүгэдэ тэдэнэй ажабайдалда ехэ удха шанартай байна.

Нютаг зоной һуудал байдалые һайжаруулха хэрэгтэ Киндигирэй сельсоведэй түрүүлэгшэ А. М. Алексеев анхаралаа хандуулдаг болонхой. Һүүлэй табан жэлэй туршада энэ хөөр квартиратай 12 гэр бариглажа, эвенк зон тэндэ түбхинэлэн байна.

Эвенкнүүдые ажалаар хангаха талаар Нижнеангарскын коопзверопромхозой директор В. И. Баранов баһал ябуулганнуудые хэнэ. Жэл бүри 500 хаб заграһа олзоборилхо, заграһа бариха зүбшөөл тэдээндэ үгөө. Мүн ан агнахашье газарнуудые тэһалан даалгаба. Дээрэ тоологдоһон хэмжээ ябуулганнуудые ядахыншье сагта 10—15 жэлэй саана эхилээ һаань, нютагай зондо арагүй аша туһатай байха бэлэй.

Хойто зүгэй хизаарта ажаһуудаг үсөөн тоотой арадуудай байдалые һайжаруулха талаар тогтоолнуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хоёр дахин (1957, 1980 онуудта) баталан абаһан юм. Хэды һайн тогтоолнуудай абтаһаншье һаань, нютагай партийна болон совет органуудай тэрээндэ хайхарамжагүйгөөр хандаһанһаань боложо, бидэнэй һуудал байдалда мүртэй хубилалтануud болоогүй байгаа. Энэ талаар нютагай депутадуудшье ехэ хүдэлмэри ябуулаагүй.

Киндигирэй сельсоведэй депутадуудые мэдэлгэ. Тэдэ Холодная һууринда байрын олон гэрнүүдые барюулаа. 190 үхибүүдэй һураха һургуули һаяхан ашаглалгада тушаагдаа. Наян хүүгэдэй ябаха сад-ясли-ин бариглга эхилхэнь. Тиихэдэнь макай ажаһуудаг Уоянда иимэ бериглануud байхагүй. Юундэ иимэ байдал болоно бшуу. Эндэһээ уламжалаг, үшөө нэгэ тала тухай хэлэлгэй. Зарим эвенкнүүд ажал хэнгүй архидажа, нинтын гурим эбдэжэ ябадаг. Иимэ хүнүүд үсөөн ааб даа. Гэбэшье эдэнэр арадайнгаа нэрэ хүндые гүтаана ха юм. Тэдэнтэй һайгаршье, муугаршаашье олоо дахин хөөрэлдэнэн байхаб.

Һүүлэй үедэ эвенкнүүдэй тоо дээшэлэнэ гэжэ ажаллахаар. Уоянда 1986 ондо 198 эвенк улад һуудаг һаа, һүүлэй мэдээгээр, 227-до хүрөөд байна. Энэ тоое бүри дээшэлүүлхын тула тэдэнэй һуудал байдалые һайжаруулха, барааниень ажалай бүтээхэ шухала.

Хэтэйшье мэдэһээр, эвенк зон үгөө агнуури хэжэ, оро үсхэбэрилжэ ажаһуудаг байһан гээшэ. Зүгөөр тэдэнэр тиимэ аргагүй болоо гэжэ хэлээ һэм. Тиимэһээ агнуури хэхэ газаргүй дээрэһээ ехээр сүхэрнэ бшуу. Энэ нэгэ үшөр намайе гайхуулдаг. Уоянай госпромхозой хүтэлбэрилэгшэд холоһоо ерэһэн хүн зондо, БАМ-ай барилгашадта агнуури хэхэ зүбшөөл үгэдэг юм. Харин эндэхи үндэһэн зоные юундэшьеб илгадаг байна. Олон шаг шүүяанай гараһанай һүүлдэ энэ асуудал шиидхэгдэхэ тээшээ боложо байна.

Ушар юуб гэхэдэ, энэ шухала асуудалые Хойто-Байгалай райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Б. Бужинаев өөрынгөө хиналта доро абажа, бүхы эвенкнүүдые ажалаар хангаха ябуулганнуудые бэелүүлжэ захалба. Гадна райгүйсэдкомдо хэдэн суглаан үнгэргэгдажэ, тэдэнэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ һэн.

Тиигэжэ Хойто-Байгалай эвенкнүүд өөһэдөө агнуури хэхэ газарнуудые зааалгажа абаа. Холодная, Светлая, Катера голнуудай эрьеэр заагдажа үгтэһэн газарнуудынь яһала таарамжатай гээд һанагдана. Гадна ондатра бариха зүбшөөл үгтөө. Эдэ бүгэдэ тэдэнэй ажабайдалда ехэ удха шанартай байна.

Хойто зүгэй хизаарта ажаһуудаг үсөөн тоотой арадуудай байдалые һайжаруулха талаар тогтоолнуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хоёр дахин (1957, 1980 онуудта) баталан абаһан юм. Хэды һайн тогтоолнуудай абтаһаншье һаань, нютагай партийна болон совет органуудай тэрээндэ хайхарамжагүйгөөр хандаһанһаань боложо, бидэнэй һуудал байдалда мүртэй хубилалтануud болоогүй байгаа. Энэ талаар нютагай депутадуудшье ехэ хүдэлмэри ябуулаагүй.

Киндигирэй сельсоведэй депутадуудые мэдэлгэ. Тэдэ Холодная һууринда байрын олон гэрнүүдые барюулаа. 190 үхибүүдэй һураха һургуули һаяхан ашаглалгада тушаагдаа. Наян хүүгэдэй ябаха сад-ясли-ин бариглга эхилхэнь. Тиихэдэнь макай ажаһуудаг Уоянда иимэ бериглануud байхагүй. Юундэ иимэ байдал болоно бшуу. Эндэһээ уламжалаг, үшөө нэгэ тала тухай хэлэлгэй. Зарим эвенкнүүд ажал хэнгүй архидажа, нинтын гурим эбдэжэ ябадаг. Иимэ хүнүүд үсөөн ааб даа. Гэбэшье эдэнэр арадайнгаа нэрэ хүндые гүтаана ха юм. Тэдэнтэй һайгаршье, муугаршаашье олоо дахин хөөрэлдэнэн байхаб.

Һүүлэй үедэ эвенкнүүдэй тоо дээшэлэнэ гэжэ ажаллахаар. Уоянда 1986 ондо 198 эвенк улад һуудаг һаа, һүүлэй мэдээгээр, 227-до хүрөөд байна. Энэ тоое бүри дээшэлүүлхын тула тэдэнэй һуудал байдалые һайжаруулха, барааниень ажалай бүтээхэ шухала.

Хэтэйшье мэдэһээр, эвенк зон үгөө агнуури хэжэ, оро үсхэбэрилжэ ажаһуудаг байһан гээшэ. Зүгөөр тэдэнэр тиимэ аргагүй болоо гэжэ хэлээ һэм. Тиимэһээ агнуури хэхэ газаргүй дээрэһээ ехээр сүхэрнэ бшуу. Энэ нэгэ үшөр намайе гайхуулдаг. Уоянай госпромхозой хүтэлбэрилэгшэд холоһоо ерэһэн хүн зондо, БАМ-ай барилгашадта агнуури хэхэ зүбшөөл үгэдэг юм. Харин эндэхи үндэһэн зоные юундэшьеб илгадаг байна. Олон шаг шүүяанай гараһанай һүүлдэ энэ асуудал шиидхэгдэхэ тээшээ боложо байна.

Ушар юуб гэхэдэ, энэ шухала асуудалые Хойто-Байгалай райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Б. Бужинаев өөрынгөө хиналта доро абажа, бүхы эвенкнүүдые ажалаар хангаха ябуулганнуудые бэелүүлжэ захалба. Гадна райгүйсэдкомдо хэдэн суглаан үнгэргэгдажэ, тэдэнэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ һэн.

Тиигэжэ Хойто-Байгалай эвенкнүүд өөһэдөө агнуури хэхэ газарнуудые зааалгажа абаа. Холодная, Светлая, Катера голнуудай эрьеэр заагдажа үгтэһэн газарнуудынь яһала таарамжатай гээд һанагдана. Гадна ондатра бариха зүбшөөл үгтөө. Эдэ бүгэдэ тэдэнэй ажабайдалда ехэ удха шанартай байна.

Нютаг зоной һуудал байдалые һайжаруулха хэрэгтэ Киндигирэй сельсоведэй түрүүлэгшэ А. М. Алексеев анхаралаа хандуулдаг болонхой. Һүүлэй табан жэлэй туршада энэ хөөр квартиратай 12 гэр бариглажа, эвенк зон тэндэ түбхинэлэн байна.

Эвенкнүүдые ажалаар хангаха талаар Нижнеангарскын коопзверопромхозой директор В. И. Баранов баһал ябуулганнуудые хэнэ. Жэл бүри 500 хаб заграһа олзоборилхо, заграһа бариха зүбшөөл тэдээндэ үгөө. Мүн ан агнахашье газарнуудые тэһалан даалгаба. Дээрэ тоологдоһон хэмжээ ябуулганнуудые ядахыншье сагта 10—15 жэлэй саана эхилээ һаань, нютагай зондо арагүй аша туһатай байха бэлэй.

Хойто зүгэй хизаарта ажаһуудаг үсөөн тоотой арадуудай байдалые һайжаруулха талаар тогтоолнуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хоёр дахин (1957, 1980 онуудта) баталан абаһан юм. Хэды һайн тогтоолнуудай абтаһаншье һаань, нютагай партийна болон совет органуудай тэрээндэ хайхарамжагүйгөөр хандаһанһаань боложо, бидэнэй һуудал байдалда мүртэй хубилалтануud болоогүй байгаа. Энэ талаар нютагай депутадуудшье ехэ хүдэлмэри ябуулаагүй.

Киндигирэй сельсоведэй депутадуудые мэдэлгэ. Тэдэ Холодная һууринда байрын олон гэрнүүдые барюулаа. 190 үхибүүдэй һураха һургуули һаяхан ашаглалгада тушаагдаа. Наян хүүгэдэй ябаха сад-ясли-ин бариглга эхилхэнь. Тиихэдэнь макай ажаһуудаг Уоянда иимэ бериглануud байхагүй. Юундэ иимэ байдал болоно бшуу. Эндэһээ уламжалаг, үшөө нэгэ тала тухай хэлэлгэй. Зарим эвенкнүүд ажал хэнгүй архидажа, нинтын гурим эбдэжэ ябадаг. Иимэ хүнүүд үсөөн ааб даа. Гэбэшье эдэнэр арадайнгаа нэрэ хүндые гүтаана ха юм. Тэдэнтэй һайгаршье, муугаршаашье олоо дахин хөөрэлдэнэн байхаб.

Һүүлэй үедэ эвенкнүүдэй тоо дээшэлэнэ гэжэ ажаллахаар. Уоянда 1986 ондо 198 эвенк улад һуудаг һаа, һүүлэй мэдээгээр, 227-до хүрөөд байна. Энэ тоое бүри дээшэлүүлхын тула тэдэнэй һуудал байдалые һайжаруулха, барааниень ажалай бүтээхэ шухала.

Хэтэйшье мэдэһээр, эвенк зон үгөө агнуури хэжэ, оро үсхэбэрилжэ ажаһуудаг байһан гээшэ. Зүгөөр тэдэнэр тиимэ аргагүй болоо гэжэ хэлээ һэм. Тиимэһээ агнуури хэхэ газаргүй дээрэһээ ехээр сүхэрнэ бшуу. Энэ нэгэ үшөр намайе гайхуулдаг. Уоянай госпромхозой хүтэлбэрилэгшэд холоһоо ерэһэн хүн зондо, БАМ-ай барилгашадта агнуури хэхэ зүбшөөл үгэдэг юм. Харин эндэхи үндэһэн зоные юундэшьеб илгадаг байна. Олон шаг шүүяанай гараһанай һүүлдэ энэ асуудал шиидхэгдэхэ тээшээ боложо байна.

Ушар юуб гэхэдэ, энэ шухала асуудалые Хойто-Байгалай райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Б. Бужинаев өөрынгөө хиналта доро абажа, бүхы эвенкнүүдые ажалаар хангаха ябуулганнуудые бэелүүлжэ захалба. Гадна райгүйсэдкомдо хэдэн суглаан үнгэргэгдажэ, тэдэнэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ һэн.

Тиигэжэ Хойто-Байгалай эвенкнүүд өөһэдөө агнуури хэхэ газарнуудые зааалгажа абаа. Холодная, Светлая, Катера голнуудай эрьеэр заагдажа үгтэһэн газарнуудынь яһала таарамжатай гээд һанагдана. Гадна ондатра бариха зүбшөөл үгтөө. Эдэ бүгэдэ тэдэнэй ажабайдалда ехэ удха шанартай байна.

Хойто зүгэй хизаарта ажаһуудаг үсөөн тоотой арадуудай байдалые һайжаруулха талаар тогтоолнуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хоёр дахин (1957, 1980 онуудта) баталан абаһан юм. Хэды һайн тогтоолнуудай абтаһаншье һаань, нютагай партийна болон совет органуудай тэрээндэ хайхарамжагүйгөөр хандаһанһаань боложо, бидэнэй һуудал байдалда мүртэй хубилалтануud болоогүй байгаа. Энэ талаар нютагай депутадуудшье ехэ хүдэлмэри ябуулаагүй.

Киндигирэй сельсоведэй депутадуудые мэдэлгэ. Тэдэ Холодная һууринда байрын олон гэрнүүдые барюулаа. 190 үхибүүдэй һураха һургуули һаяхан ашаглалгада тушаагдаа. Наян хүүгэдэй ябаха сад-ясли-ин бариглга эхилхэнь. Тиихэдэнь макай ажаһуудаг Уоянда иимэ бериглануud байхагүй. Юундэ иимэ байдал болоно бшуу. Эндэһээ уламжалаг, үшөө нэгэ тала тухай хэлэлгэй. Зарим эвенкнүүд ажал хэнгүй архидажа, нинтын гурим эбдэжэ ябадаг. Иимэ хүнүүд үсөөн ааб даа. Гэбэшье эдэнэр арадайнгаа нэрэ хүндые гүтаана ха юм. Тэдэнтэй һайгаршье, муугаршаашье олоо дахин хөөрэлдэнэн байхаб.

Һүүлэй үедэ эвенкнүүдэй тоо дээшэлэнэ гэжэ ажаллахаар. Уоянда 1986 ондо 198 эвенк улад һуудаг һаа, һүүлэй мэдээгээр, 227-до хүрөөд байна. Энэ тоое бүри дээшэлүүлхын тула тэдэнэй һуудал байдалые һайжаруулха, барааниень ажалай бүтээхэ шухала.

Хэтэйшье мэдэһээр, эвенк зон үгөө агнуури хэжэ, оро үсхэбэрилжэ ажаһуудаг байһан гээшэ. Зүгөөр тэдэнэр тиимэ аргагүй болоо гэжэ хэлээ һэм. Тиимэһээ агнуури хэхэ газаргүй дээрэһээ ехээр сүхэрнэ бшуу. Энэ нэгэ үшөр намайе гайхуулдаг. Уоянай госпромхозой хүтэлбэрилэгшэд холоһоо ерэһэн хүн зондо, БАМ-ай барилгашадта агнуури хэхэ зүбшөөл үгэдэг юм. Харин эндэхи үндэһэн зоные юундэшьеб илгадаг байна. Олон шаг шүүяанай гараһанай һүүлдэ энэ асуудал шиидхэгдэхэ тээшээ боложо байна.

Ушар юуб гэхэдэ, энэ шухала асуудалые Хойто-Байгалай райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Б. Бужинаев өөрынгөө хиналта доро абажа, бүхы эвенкнүүдые ажалаар хангаха ябуулганнуудые бэелүүлжэ захалба. Гадна райгүйсэдкомдо хэдэн суглаан үнгэргэгдажэ, тэдэнэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ һэн.

Тиигэжэ Хойто-Байгалай эвенкнүүд өөһэдөө агнуури хэхэ газарнуудые зааалгажа абаа. Холодная, Светлая, Катера голнуудай эрьеэр заагдажа үгтэһэн газарнуудынь яһала таарамжатай гээд һанагдана. Гадна ондатра бариха зүбшөөл үгтөө. Эдэ бүгэдэ тэдэнэй ажабайдалда ехэ удха шанартай байна.

Мухар-Шэбэрэй районой райпогой колбасна цех үнгэрэгшэ жэлдэ 263,1 тонно элдэб янзын колбаса гаргаһан байна. Мүнөө тус цехэй коллектив һара бүри 20 тонно табан сортын колбаса гаргана.

— Бидэ элдэб янзын колбасануудые үйлэдбэрилжэ, худалдаанда эльгээнэбди. Жэшээлхэдэ, «колбаса «Русская», «Одесская», «Отдельная», 1-дахи сортын сардельканууд хэгдэнэ,—гээд цехые даагша А. Ж. Багдасян хэлэнэ.

Колбаса хэдэг цехэй дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд гэхэдэ 5-дахи разрядтай мяха сонгоодог Владимир Иванович Филиппов, Сергей Михайлович Михненко гэгшэд болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мяха сонгоодог В. И. Филиппов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АНХАРХАДА, АМЖА[illegible] ТУЙЛАГДАХА[illegible]

Хонин ажалай һалбари жэшээтэ һайнаар эрхилжэ, тэрээнһээ элбэг ехэ ашаг шэмэ абадаг ажахынууд Агын талада олон байха. Гэбэшье мүнөө бидэ газар үһанайнгаа, байра байдалайнгаа талаар энэ һалбари эрхилхэдэ, тааруугүй эрхэ нүхэсэлтэй ажахын жэшээ дээрэ хөөрэлдөө хэхэ.

Үнэхөөрөөшье хубшэ тайгаар, үһа шабараар үлүүсэ элбэг Алхана нютагай дэбисхэр дээрэ хонин һүрэг үсхэбэрилхэдэ тааруугүй, энээнһээ уламжалан, олзонь бага гэһэн һанамжа округой хүн зоной дунда

Хонин һүрэг аша үрэтэнгөөр үсхэбэрилгын гол зорилгонуудай нэгэн хадаа тэдэнэй үүлтэр һайжаруулха ажал мүч гэжэ бодото байдалһаа тобшолол хэгдби. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз Хойто-Кавказай хусенуудай үрые хэрэглэхээ болибо. Ушар юуб гэхэдэ, манай эрхэ байдалда тэдээнэй түһань бага байна. Агын племпредприятинии мэргэжэлтэдшье нимэ тобшолол хэ һэн. Тиимэнээл, гурбан жэлэй саана «Красный Великан» болон Карл Маркснын нэрэмжэтэ совхозуудһаа забайкалийн нарин нооһото үүлтэрэй хусануудые хүдалдажа абаа һэмди. Һүүлээрнь тухай шэглэлээр колхоздоминай хонидой үүлтэр һайжаруулгын ажал ябуулагдажа эхилээ һэн. Худалдан абтаһан хусануудые аша үрэтэйгөөр хэрэглэхын тула хонидые искусственно аргаар үрэжүүлэх хэрэгтэ бидэ малшадаа һургаабди. Гансал нимэ шэглэлээр ажагаа ябуулбал, хойшодсо гэгдэлнһээ гараха байһанаа мэдэрээ һэмди, Абаһан хараа шэглэлнай зүб байжа, бидэ бүхы колхозоороо һү

ЖАЛУУ…

…оhорёо үрзыжэ муу-
…н турлаег мэтэ үн-
…арахан гэрые хаража
…гсоноб. Хажуудань
…оуншьегүй. Хешаагай
…эн нэгэ бахэнада хаб-
…оборой ганса модон
…булгдаа шахуу. Гэ-
…н сэлеэтэй. Хээрын
…хинай шанга, hула
…тума сааша, наашаа
…отадань, тэрэнhээ нэ-
…дхан hэсы нарбагша-
…ишьеб оролдосотой,
…гарые hануулна. Хо-
…нуулhан хоohон хо-
…лгэшдэтэй суг аж-
…онойгоо социаль-
…ческа хүгжэлдэ-
…орууласана. Эн-
…дэб hалбаринуудаа
…гэшэ. Гэбэшье
…рэймнай элинхэ-
…даймнай анханhаа
…н заншалта аж-
…тагдаа. Тэдэмнай
…оро үсхэбэрилжэ-
…байhан гэжэ хэл-
…арhа шүрбэлhөөр
…хубсаhа мэтые
…ринуудые hэргэ-
…лоно. Гадна hуу-
…ень hайжаруулаа
…дэнэй үг саашаа-
…лагдажа, хуушан-
…түхэлдэ орохо
…Эдэ бүгэдэ туг-
…рэлдоо СССР-эй
…путадуудай съезд-
…рэлдоон харилсаа-
…лоо hэн. Мүн
…рондын харилсаа-
…асуудал зүбшэхэ-
…гай болохоёо
…дэрэ дахинаа
…хихо хэмжэнүүд-
…бэзэ гэжэ найда-
…лефон конторо соо
К. Тимэн. (Мүнөөшье тэрэл
Хойто-Байгалиймаа). Хенын радио
Чильчигиндэ hанаhан соо ху-
hургуулиг…

…Магазинда эдлэхэ,
…ье талаар хангалта-
…одо шагада байха.
…гэхэдэ, эхин шатын
…класс хүрэтэр hэн.
…алшад үхибүүдээ hур-
…ябуулха болохоодоо,
…магазинда хубсаhа ху-
…йдагүй хада, ондоо
…рэтэр бэдэрэлгын яба-
…т hэн. Хүүгэдэй саад
…гаагүй. Зобохо тули-
…ерэгэдэ, зарим айл-
…эзой түб бууса, мүн
…болон ондоошье
…ргүүдта нүүжэ ошо-
…юм. Иигэжэл тос-
…орхын туйлда хү-
…эн юм.

…ХОЛЫН бага hуурин-
…да тэрэ сагта хүтэлбэ-
…эй гол анхаралhаа га-
…шахуу, шэнэ барилга-
…агданги, нэгэ шата
…табигдаhан байгаа
…н. Хуушанаа hэргээхэ-
…эдэ, пиларама байха-
…ахэрэ хойшо татадаг
…нууд хабтагай, тёосо
…ажаг…нигуудаэр дуга-
…хетанхай hүргэгэ
…тайраад, тэрэнэ ха-
…ыльнсаднигуудые хэдэг
…юм. Залуу айлнуудай
…айдалаа гоёохо дура-
…хада, hаналаа бэелүүл-
…шэр байгаа бишуу даа.
…тосхоной hандаржа
…гол шалгагаан энэ
…дурсагдагша хэдыхэн
…дулдыдагүй, үшөө
…охилтонуудтай» ушар-
…ха. Тэрэнэйнь нэгэ hа-
…адаа оршон тойронхи
…ые гам хайрагүй хюда-
…бололсоо юм.

…эн гушан жэлэй саа-
…Хажэнгын районой ба-
…ада болодог Хөөрхэ ню-

…Сибиряк» гэжэ парикмахерскын халаанай бригадир Евге-
…ия Ивановна Кулаковее энэ зураг дээрэ харанат. Эхэнэр-
…эй залай мастер энэ нүхэрнай 1 классай мэргэжэлтэн юм.
…нэй хагаагда хүдэлжэ байhан 15 үйэ заhагшад бүлтадаа
…каар хүдэлжэ, түсэбтэ дазбарияа 110—112 процент дүүр-

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ҮСЭГЭЛДЭР БА МҮНӨӨ САГ

…гүй, эм домто модонуудые, мүн хуша, жодоонуудые отолхогүй, юрэдеел байгаалиин ариг сэбэрые, тэрэнэй жама ёнохой тэнсүүриие дүүрэн сахиха уялгатай байhан hаа, энэ ёhондо тон харшаар hөөргэдэhэн юм даа.

Мэхээртэ үүлаhаа зүүлжэ нэмжэhэн үргэн дэлюун хярануудай торгон оройгоор «дэлhэтүүлэн» зурылгажа модо орхихо гурим hайнаар сахигдаагүй hэн. Булаг болоод гол горхоной эхин, эрье, туласа модоной отологдоhон баримтанууд олон даа...

УУЛЫН оройгоор зурытар модо орхихо гээшэ гүн удха шанартай. Тэрэ нэгэ талаараа hалхинда үрэhэсэ сасан тараажа, сааша наашаа модоной ургаха хэрэгтэ туhа болохо хараатай hэн. Хадын оройдохи модод үүлэ, манаяа татажа, шииг нойтон сүршэгдэжэ байхын дэмбэрэлтэй байгаа бшуу. Эдэ бүгэдые хинажа, зонхилжо байха эзэн тэрэ үедэ гансал ёhо дүүргэhэн болоно.

Баян даа Эхэ Газарайм
хэшэг
Байгаалиин үршөөлоор
лэ ургана.
Хай, барагдашагүй «элшэн»
бэшэл,
Харюулжал байхаяа хүн
маргана —
Үүргээ даахагүймнай
ехэшэг,
Үсэгэлдэрнай — хэhээн
hургана.

Хөөрхэ hуурин hаа баруулжа хэhэг бүhэг талмайнуд үлхэлдэжэ, тэдээн бүри олон тоото гол горход тайгын өхээр хюдагдаhаннаа боложо, хатажа захалаа hэн. Жэшээнь: Сагаан-Горхон, Маарагта, Нарин-Горхон, Хүлэрэгтэ, Юугтэ, Хүсөөтэ гэхэ мэтые горход туд бүриингөө сабшалангай талмайе үнаар хангажа бирахаяа болёо hэн. Уула хадын оройнуудай үүлэ, манаяа барисагүй болоходо, хура бороошье ороогүй боложо, «Первомайский» совхоз ган гасуурта нэрбэгдэжэ захалаа бэлэй.

Хөөрхэн отделениин сабшалангай талмайнуд хэды үнаагдадаг байхаршье hаа, гандажа, арбаад гаран мянган центнер үбhэ абадаг байhан hаа, долоо мянгаад центнер үбhэ хуряадаг болоо hэн.

Ниитын малай хоолоор дуталдажа байхада, үмсэдэ гансал үнеэндэ хүрэхэ үбhэ абажа, саашадаа айлнуудай хони малай тоо хорожо захалба. Тиин республикымнай дэлгүүрнүүд дээрэ хүдөөhөө орохо эдеэ хоолой эйлнүүд, илангаяа мяхнай талаар, өхээр хаhандажа захалаа hэн. Энэл үеэр нютаглаа нүүжэ гараха үшар олошорhон гээшэ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй шиидхэбэриин үндэhөөр хүдөө ажахые саашадань хүгжөохэ түсэб тагай харьяата үргэн ехэ хүбшые Горхоной ой модоной ажахы түлаг лэ отолжо байhан юм. Тэдэ хадаа модо отоллгын ниитэ союзна дүримые хараадаа абгагүй, «мухар нюдаргаар» азшалhан юм.

Бага, ехэ гол горхоной эхиндэ, эрьедэ дутүүр (200 метрhээ зосоошоо орохогүй), хада уулын оройнуудые хоohолхабигдаад байба. Энэ үедэ олохон ажахынуud томодхогдонхой, тэрэ тоодо колхозуудые совхозууд болгожо хубилгаhан байгаа. Хэжэнгэдэ 1961 ондо совхозууд байгуулагдаhан юм. Тэрэ ушар хүдэлмэрнишэдтэ «хубисхал» мэтээр үзэгдөө hэн. Тиигэжэ наhатай хүдэлмэришэд ехэ олоороо пенсидэ гараа. Ажалта үдэр тоолодог байhан зон hара бүхэндэ салингаа мүнгөөр абадаг болоо бэлэй.

ХҮДӨӨДЭ ажаhуудалай эрхэ байдалай нэгэ шата дээгүүр табигдажа захалхатай адли, тэрэ хэгдэhэн hайнинь буруу тэмшээ хадуурваа hэн. Ушарынь хадаа ниитэ зоной дунда архиин «түймэр» дэлгэрэжэ, үргэн талын дунда хагда галдажа байhан мэтэ хаа хаанагүй «утаа» тулаажа захалшоод байба. Эдэ жэлнүүдтэ алишье шатын ажалтан хүдэлмэридее хойроогоор гэхэ гү, али юрэдеел ёньы тэдысэ хандалгын hуури табижа эхилээ hэн. Нэгэ баримта дурдая: «Первомайский» совхозой түб Эдэрмэгтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар партийна хамтын суглаан зарлагдаа hэн. Хөөрхын отделениие эрхилэгшэ Б-Н. С. Жимбиев, МТФ-эйн бригадир Б.-Д. Д. Баяртуев түрүүтэй хамта арбаад тойрон хүн автобусто hуурха болоходоо, «Хүмнай үсөөнh» гэжэ шууяба.

— Зай, зай даа, юугээ hанаата болоо зомта — гээд Насато Намсараевич Намжилов саашань хэлэхэдээ — профсоюзай суглаан болохо — тэрэ архи, хонишодой суглаан болохо — шэнэ архи, Пайщигуудай суглаан болохо — үшөө ехэ архи! Юрэдее архиhаань зүрхэ алдажа зомнай суглаандее ерэхэ дурагүй болошоо гэхэбди,— гээ агша hэн. Эндэ хэды шогложо хэлээшье hаань, үнэндее тиимэл байгаа бшуу даа!

Суглаа хураалнууд болоходоошье, зарим асуудалнууд ажабайдалтай холбоогүйгөөр, хубхай магтаал соогуур гэхэ гү, али нюур сахилгэнэй аягүй үгэнүүдээр түгэсэшэдэг бэлэй. Үнэн сэхэ руунь хэлэхэ, шүүмжэлхэhээ хүдэлмэришэд түбэгшөөдэг заншалтай hэн.

Үгэ хэлэhэн хүн заал hаа ород хэлэн дээрэ хэлэхэ ёhотой болошоhон тула, ородоор мууса мэдэхэ үгэдэг hэн. Тэдэнэй түлеэшэд гэжэ баhа тусгаар табигдаhан трактористуд, хажуудаа «Дружба» хюрөөшэнтэй, ашаалагшетайгаар томилогдохо. Малаа уhалха болохоодоь — худагшан байха. Малдань бүрдүүг шэрэдэг тусгаар жолоошон табигдаха... Үшөөл иимэ байдал соо малшөн болохо хүн олдохогүй, бригадирые тулядаг саг байгаа.

Үнгэрhэн сагай түүхын
мөөр
Ye сагhаа гээгдэжэ
мухаряа.
Эдилгэ, абалган ажал
дээрэ
Эрьен баагаал, тулгажа
духаряа.
Арадай ажахын жасын
зөөри
Арьбадхагдаагүй —
гарзатаа!

НЭГЭТЭ малай бригадир Б. Д. Баяртуев намда хандажа:— Ши гурбан хоногоор Хүсөөтын гүүртэ дээрэ мал хараха үтыш даа, хулhэ салингыш түлэнэ бэзэбди. Аргагай hаань, hүүдэрээ зарhайб гэхэр ингсуун сагууд болоноо даа. Совхоздомнай малшаниие хэды хоногоор hэлгэжэ үгэхэ улүү хүн үгыл даа, — гээ hэн, Би хэды дурагүй хзбэшье, бригадирай сэдьхэл тэбшэжэ, зүбшөөлөө үгее агша hэм.

Түс гүүртэ дээрэ харагүй юумээ хаража, ехэл гайхаhан гэлыhэнээ мартадагүйб. Халуун намарhаа наашада шаграй хэрьяата үргэн ехэ хүбшые Горхоной ой модоной ажахы түлаг лэ отолжо байhан юм. Тэдэ хадаа модо отоллгын ниитэ союзна дүримые хараадаа абгагүй, «мухар нюдаргаар» азшалhан юм.

Бага, ехэ гол горхоной эхиндэ, эрьедэ дутүүр (200 метрhээ зосоошоо орохогүй), хада уулын оройнуудые хоohолхабигдаад байба. Энэ үедэ олохон ажахынуud томодхогдонхой, тэрэ тоодо колхозуудые совхозууд болгожо хубилгаhан байгаа. Хэжэнгэдэ 1961 ондо совхозууд байгуулагдаhан юм. Тэрэ ушар хүдэлмэриш

Нанзатовта Галсан бэшэг бэшүүжэн, адресынь: Хабаровск, полевая почта 162, п я 724 14. 9.III-42 г.

* * *

Хүндэтэ аба, эжы, дүүнэр — саарал хэрюу бэшэрэйгты. Бэшэг лэ хүлеэгдэнэл даа, адрес хуушаргаа. Минии нүхэд — Галсан Нербоев, Сандалов Цыдып — эдэнэрэй адрес олдохогүй хэ гү, олдсо hаань, нэмдэ эльгээгыт даа. Аргалай hаань, минии адрес эдэ нүхэдтэм дамжуулаа hаа, hайн байгаа.

Сампилов Сандажида, Балданова Бато Дашижиновичта, бэшэшье нүхэдтэ мэндые хүргэнэб.

Полевая почта 812, часть 787.

2.1-43 г.

* * *

Мэндэ hэйн! Дайчай газарhаа мэндые хүргэнэм. Мүнөөхил газартаа, тусхайлхадаа, фашис булимтаргшадай тэмцэлдэ орсоо яваналь, мэндэ hайнби. Аргалагадаа байhаанаа эдэрэд, сэргэй дэлбэри дүтргэхэр фронтоёо дахин бусаабэб. Гвардиин частьда өөрынгөө мергэжэлээр алба хаалдна. Яhагашье hайн ябагдаха. Мэнэ hаа большевик партийн гэшүүндэ кандидат болоно орооб. Тэнадта бэшэг эльгээнэб-эльгээнэб, тэнд хариоушье абанагүйб даа. Гайхалтай. Адресни тэрэ шэгээрээ.

21.1—1943 г.

* * *

Хүндэтэ гэртэхимни! Үнэн зүрхэнhөө хүндэ мэндэсэ мэдүүлнэм. Мүнөөхил газартаа, hайн лэ ябаяам. Нүхэдтэмни— Норбоев, Жүгдуров Цырен хоёото мэндые хүргөөрэйгты. Бэшэг бэшэгты.

Полевая почта 56260 «Т».

20.4.43.

* * *

Мэндые хүргэнэм, хайрата аба, эжы, дүүнэр —Бато-Мунко Дулмажаб! Байнби. Сэргэй даабари дүүргэхэеэ тон hаядаа гарахаар тэхеэржэ байнаб, өөрынгөө расчет тон эрхимэр бэлдэнэб. Туршалсагдахал юм бэйта. Бүхы түрэлгүүдтэ мэндые хүргэнэб. Бэшэг бэшэгты, ямар байнет. Норбоев, Дариев Балдан, Цыдыпов Галсан — эдэ нүхэдтөө hуралсалай түрүүлэгшэдэ бэшэг эльгээхэ ёёстой hэн. Абэ гүт, абаhан, болиhоосо бэшэгээр дуулгаарайгты, иимэ адресаар: полевая почта 1768, тустайгаа минометыю батальон, 2 рота, Цыдыпов Галсан, Аюшиев Д-Ц. гэгшэдтэ минии адрес дамжуулаарайгтыл даа. Б. Д.

БЭШЭГ ХҮЛЕЭДЭГ hЭН

ДОНДОКОВ МИНЖУР Шэтын областиин Агын районой Хойто-Ага нютагта 1921 ондо түрэhэн, 1940 ондо сэрэгэй албанда абтаад, Алас-Дурнадэ жэлhээ үлүү сагта алба хэжэ байнаа 1942 оной январь hарада Баруун фронтдо дайида ороhон намтартай.

Хайрата аба, эжы, дүүнэр, таанодтаа энэ холын газарhаа амгалан hайн ябаhаараа мэдүүлнэб. Августын 23-да эльгээhэн бэшэгыстнай абажа баярлаб. Бидэ сэрэгэйнгээ hургуули hайн лэ үргэлжэлүүлhээр жэл болошобобди. Битнай августын 14-дэ Ленинскэ комсомолой гэшүүн болоно ороб. Комендирайнгаа дурадхалаар младша командирэй хоер жэлэй hургуулида мэдүүлгэ баряад байнаб. Зүгөөр энэ асуудал хүсэд шидхэгдээдүй. Хабаровск хотодо байдаг hургуули юм.

Мүнөө хэзээ талада 3—4 hара шахуу ябажа байнабди. Гүрэнэйнгөө хилэ хамгаалхаар хэзээдэшье бэлэмди. Үбэлдөө байгша газарhаа бүри слашаа Амар мүрэнние урууджа холо ошообди. Жүгдэрэй Цыренде ехэ мэндые хүргэнэб. Жамьян дүүнь мэргэн бууданшадай ротодо ороод, hайн ябажа байна даа.

Зай, манай колхоздо ямар hонин болоноб? Миниии нүхэд Доржиев Ц., Наманжуев Д-Ж., Юндэн, бэшэ хубүүд хаана сэрэгэй албанда ошоо хаб даа?

Аба, эжы, таанад мүнөө жэлдэ эдихэ талха, тарьягаа абаа гүт, Бато-Мунко Дулмажаб хоёр hургуулидаа орсо гүт? Зай, аба, эжы, намда hанаагаа зободогт, Минжур ахайтнай hайн ябаа, hайн ябахашье байха гэжэ дүүнэрни ойлгогты, бэшэг бэшэгты.

Хабаровск, полевая почта 162, п/я 724'14.

1941 оной август hара.

* * *

Хайрата гэртэхимни, энэ холын хизаарhаа амар мэндые хүргэнэм. hайн лэ ябаяам. Байhан газарhаа табяад модо тухай ябагалаад, январиин 14-нэй үглөөгүүр Благовещенск город ерэмсэрээ вагонуудта hуужа, баруун тэмцэ — фронт ошохоео мордобобди. Эдэзи соо слоя буряад хүбүүд ябанабди. Минии нүхэдhөө Жамцаран Цыбенов бии, Жамьян Жүгдуровнай тэндэ үлөө hэн. Энэ бэшэг Карымск дээрэhээ табихамни. Хаанашье тогтохомнай мэдэгдэнэгүй.

Зай, баяртай, бүгэдэндэ мэндые хүргэнэб. Дүүнэр Бато-Мунко Дулмажаб — та хоёрсо мэндэшэлнэб. Вагон ...соohсо бэшэбэб. Штэтын город үнгэржэ ябанабди. Ехэ городто 15 минута тогтоноби, бэшэг табижа үрдөл hаа, хүрөө байна даа. Дахин Эрхүүнэ, Омскhоо бэшэг табижа ороодохоб.

17.01-42 г.

* * *

Хайрата аба, эжы, дүүнэр, бүхы түрэлхидтэ фронтhоо халуун амарые хүргэнэм. Би hайн лэ, амар мэндэ ябаноб. Эгээ мүнөө хадаа Баруун фронтын дайлалдажа байгаа гомиин гвардиин корпусто ороохоб. Олон нүхэд, тэрэ тоодо Жамцаран, сүртэй ябанабди. Алас-Дурнадэ байхадаа, командиртаа — лейтенантда мүнгэ орхёод гарза hэм, тэнэ эльгээхэ ёёстой hэн. Абэ гүт, абаhан, болиhоосо бэшэгээр дуулгаарайгты, иимэ адресаар: полевая почта 1768, тустайгаа минометыю батальон, 2 рота, Цыдыпов Галсан, Аюшиев Д-Ц. гэгшэдтэ минии адрес дамжуулаарайгтыл даа. Б. Д.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерниго

Республикын ахын зонние сагаан эдеэгээр гүйсэд хангахын тула ажахынуудта жэлдээ 3 мянган килограммhаа бага бэшэ hу үгэдэг 105 мянган үнеэн хэрэгтэй болоно. Харин мүнөө үедэ манда жэлдээ 2242 килограмм hу үгэдэг 85,3 мянган үнеэн теологдоно. Республикын ажахынуудта hаагдаhан hу зөөхэ, буйлуулха хүдэлмэри хангалтагүйөөр эрхилэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ hүнэй промышленностиин эгээл барзхшээлтэй зорилгонууд болонхой. Газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhан энэ шухала асуудалнуудта сонсолгодохай. Зогарайн районой Эрхирэгэй совхозhоо сагаан эдеэ город зөөхэ хүдэлмэридэ байнхэй дутагдалнууд тухай хөөрэhэн мэдээсэл номерой нэгэдэхи хуудаhанда үгтэбэ.

«Фермэ бүхэндэ — элбэг тэжээл» гэhэн нинтэ гаршаг доро республикын колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын, ургаса хуряалгын ябаса тухай хөөрэhэн мэдээсэлнүүдэй суглуулбари нинтэлэгдэбэб.

Республикыи партийца организациннуудай партийна булэгүүдтэ тоосоото-hунгалтын суглааннуд болоно захалба. Эдэ суглаанууд дээрэ коммунистнууд үнэрhэн жэлдэ ябуулhан хүдэлмэриингөө дүнгүүдэ сонсолсо, сегашахи зорилгонуудаа тодорхойлоо болоно. Ойрын сагта партхомуд сөөдэлгөө партийн сургалтаашинь урда тосожо эхилхэнь. Газетын корреспондент Татьяна Усольцева Сэлэнгын модоной базын автогаражай партийнь бюрогой секретарь П. А. Горшковтой уулзажа, энэ асуудалаар хөөрэлдэhэн байна. Энэ хөөрэлдөөн номерой хоёрдохи хуудаhанда нинтэлэгдэбэб. «Национальна политикын талаар КПСС-ай платформын проектые зүбшөн хэлсэнэбди» гэhэн нинтэ гаршаг доро газетын үншапшадай hэмэжа, дурадхалнууд үгтэбэ.

НЭГЭН ДУУГААР БАТАЛАГ

МОНГОЛ ороннае шэнжэлэлгын дэлхэйн түб болохо Улаан-Баатар хотодо Буряадай гүрэнэй багшанарай институтай доцент У-Ж. Ш. Дондуков докторско диссертаци урагшатайгаар хамгаалба. МНР-эй Нүхэдэй академиин Хэлэ шэнжэлэлгын институтда хамгаалhан диссертациинь темэ «Түүрэг хэлэнүүдэй зэргэсүүлэн, монголшуудай хэлэнүүдэ үгын бэйгуулга» гэжэ нэрлэгдэнэ байгаа.

Монгол ороннае шэнжэлэлгын мэдээжэ эрдэмтэд: МНР-эй АН-эй гишүүн-корреспондент, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор А. Лувсанвандэ, СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй Нинтын эрдэмэй институтай хэлэ шэнжэлэлгын лабораг гол мэргэжэлтэн, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Л. Д. Шагдаров. Монголой үгүүлэн университедэй хүрэ хэлэнүүдэй кафедрые даргша, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор Чой Лувсанжав диссертаци тухай hэлэмжанүүдээ хэлэв. Тиихэдээ У-Ж. Ш. Дондуковой докторско диссертациие үндэрөөр сэгнэмэ, тэрэниинь хэлэнүүдые шэнжэлэлгын эрдэм ухаанай хүчэлтэдэ горитой хубита болобо гэжэ тэмдэглэhэн байна.

Диссертаци хамгаалгын үедэ үгэ бүгэлдэнэй болобошье, Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Улзы-Жаргал Шойбонович Дондуковто хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй докторой нэрэ зэргэ олгохо гэжэ МНР-эй АН-ай Хэлэ шэнжэлэлгын институтай эрдэмэй зүблэл нэгэн hанелтайгаар шиидхэ юм.

Хэлэ шэнжэлэлгын талаар У-Ж. Ш. Дондуковой түүлhөн толгомо амжалта эрдэм ухаанай олонниитын дунда гаргаса бэяр баяжалай бэшэ, мүн омогорхол түрүүлнэ. Юуб гэхэдэ, энэ амжалта хадаа үсэд нэгэрүү хүдэлмэриин үрэ дүн болоно бшүү. Хэлэ шэнжэлэхэ эхилhээ зохёохы ажалаа гүцэлаад жэлэй турэлда горитой хүдэлмэри тэрэ хэв.

Монгол hайхан ороноор hонирхёhон эрдэмтэн түүрэг ба ород хэлэнүүдтэй сэсуулсан, монголшуудай хэлэнүүдые гүнзэгыгөө шэнжэлhэн байна. Хэлэнүүдые шэнжэлэлгээр тэрэнэй бэдэрэлгэнүүдые жэл бүри удхаараа гүнзэгы үрэ гүнэх боложо байгаа. Бэдэрэлгэнүүдычь гэнэ гүнзэгырөө бэшэ мүн үргэн, далайса ехэтэй болоо hалб даа. Тэрэ 150 гаргса статья болон монографи бэшэhэн байна юм.

Улзы-Жаргал Шойбоновичой хүдэлмэринүүд Улаан-Удэдэ, Москвадаа, Улаан-Баатарта, Элистэдэ, Эрхүүдэ, Казаньда хэвлэгдэнэй. Тэрэшэлэн Буряадай эрдэмэй түбэй Нинтын эрдэмэй институтай, багшанарай институтай сэсэлборинууд сэ, мүн «Совет этнография», «Совет тюркология», «Штудиа Монголикаг, «Ород хэлэн национальна hургуулидаа» гэхэ мэтэн hүрэй, хэлэ хурсаар нарибшалаан шэнжэлэлэй логануудаараа шалгаргаан эдэ бүхы хүдэлмэриинүүд дэлхэйн монголоведениидэ хэлэ шэнжэлдэг талсинтай шэнэ эрдэмтэн бии болобо гэжэ гэдэшэлнэ.

Эрдэм шэнжэлэгынгээ хүдэлмэриин хажуугаар У.-Ж. Ш. Дондуков институтдаа лекциинүүдые уншадаг юм. Жишээлхэдэ, юрэнхы хэлэ шэнжэлэлгэ, мүнөө үеын ород хэлэн, хэлэ шэнжэлэлгэдэ ороло, мүнөө үеын ород литературна хэлэнэй фонетика ба фонологи гэхэ мэтэн курсануудаар үнэшаhан лекциинүүдынь олон үеын сюутэд шагнэhэн байна. Эдэ лекциинүүдэ эрдэм ухаанай дээдэ hургуулийн эрилтэнүүдэй ёёроор уншадаг гэхэш. Миин учшахэ бэшэ, харин тэдэнэй хэлэ шэнжэлэлгын эрдэмэй шэнэ түйлэлтэнүүдээр, шэнэ жишээнүүд болон баримтануудаар, ойлгомжонуудаар сагаргэжэ бяжуулдые ородоодог юм. Гүнзэгы, үргэн эрдэм мэдээтэй багша У.-Ж. Ш. Дондуков ерээдүйн багшанарта түгэс мэдээ олоно.

Эрдэм ухаанай ба педагогикын мэдээжэ хүдэлмэрилэгшэ У.-Ж. Ш. Дондуков мүнөө профессорэй уялга дүүргэдэг юм. Тэрэ ажабайдалай ехэ дүй дүршэлтэй, эмхидхэлэй ба эмхигаанай хүдэлмэриин шарадбэриг, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ. Дээдэ hургуулинүүдта хүдэлдэбэ. Киргизидэ ород хэлэнэй кафедра... буряад хэлэ... дээhэн бай... шье ажабай... гээр хобааг... эй Советск... гандист, пед...

Улзы-Жаргал... Эсэгэ орсоо... ехэ дайнай ... хим hайнгаа... Эрэлхэг зоригтой... сэнүүдтэй ... лаа Эсэгэ Ой... дайнай 1-дэ... Одоной, Ал... дэлэй шатым... зоригой ... габьяагай ... хамгаалалсан... линние абзаг... дальнуудаар ...

Тобшолгоо... гын hалбари... рэг ба сосг... гэ, башгай ... hалбарида У... манай орсо... жэлэй нэ... мэнэ хэлэ. ... докторой ... догдайдаг... боновичые ... халуунаар ... шэнжэлэлгы... хүдэлмэриди... жэлэй түйлэ...

...тэмнай 1921 оной ...нин 21-hээ гарана.

ШЭНЖЭ...

...бангаали hалбаран сэсэглэжэ ...ргэлэн үгоод, аалин намдуу... ...хahатай. Эгээл энэ сагта ман... ...удха шанартан үнэн хэрэг... ...эрдэм мэдэсын үдэр мүн. Р... ...ад гара мянган үхибүүд эн... ...гоно алхан орожо, манай о... ...м-эдир үстэн хүндэ хүшэр ... ...рсообшахаяа бэлэдхэлээ эхилдэг...

...габьяата ... хэлэ, бэ... докт...

...нлэх зургаан—Арадай эрд... ...ссуво эсэлэн бүридхэгдэб... ...нилгын гүрэнэй-нинтын зураг... ...hуралсакан талаар республ... ...нии Советүүд мүн лэ бии бо... ...а үстэнние hургаха, хүмүү... ...элэнитые хабаадуулха та... ...д хэгдэжэ байна.

...лээ hургуулиин урда мүнөө... ...зорилгонуудынь мүн лэ хүс... ...хүгжэлтын шэнэ шатада гарга... ...нэ, манай арадан эрдэм hу... ...улха, бүри хүгжөөхэ талаар... ...гын үргэн ехэ хүдэлмэри яв... ...аргагүй юм. Юуб гэхэдэ, ...йдалhа эхитэй дүтүү дүн... ...адхагаха бэшэ, харин арада... ...үрэнхы бангуулламжа хубилга... ...он хүмүүжүүлгын хүдэлмэри... ...ондоо удхатай, шанартай, ш... ...олгогдохо байна бшүү.

...ь энэ талаар баримталагдад... ...нуud үндэhөөрөө хуушараа... ...э шэнэ, ашаг үрэ ехэтэй б... ...улхын тулада хаа таанагүй... ...ха, бэдэрэлгэ, туршалганууд... ...ураэнэй нариналр шудалаг... ...д hанагдана.

...э хэдэн жэлэй хугасаа со... ...гые залаан шуудаар шэнэ ... ...лаи болон хүмүүжүүлгын ... ...ндэhэн дээрэ зохёохо эрг... ...э нэн түрүүн арадай эрдэм ... ...гые шэнэдхэн хубилгаха. ...ндоо яаза тухэлтэй болгохо ...ооro эрилтэнүүдые хангахэд... ...зорилгонуудтай тааралдуулг... ...с нинтын харилсаануудта хаб... ...алые нарижуулан hойжаруул... ...инуудые, хоёр хэлэ адли т... ...ционалистнуудые болон п... ...лгые саашадань хүгжөөхэ, ...ааг сагта онсо удха шанартай... ...эрнигын эмхидхэлэй-педаг... ...дые гол түлэб хэрэглэжэ. З... ...кно. Эдэнь, Прибайкалиин,

ЗУРАГ ДЭЭ... болон бусад районуудаа... солютна чем... таhагууд hургуулинуудаа... Забродский ...нгуудэн эдэбхи үүсхэлые, ш... ондо СССР-эй ... хын түлөө Улаа... гэгдэhэн мүрөө... гагданхай.

С. БАТ...

ТОТИ МЭРГЭН ГОДЛИНУУД

hур харбалга

hур харбалгаар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө 35-дахи мүрысөөн Швейцариин Лозанна хотодо болобо. Дэлхэйн 20 гаран ороной 150-hаа дээшэ бэлигтэй бэрхэ мэргэшүүл энэ мүрысөөндэ хабаадаhан байгаа.

Эрэшүүлэй дундаhаа СССР-эй суглуулагдамал команда 985 очко абажа, түрүүшынхээ дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. США-гай мергэшүүл 9 очкогоор гартажа, хоёрдохи hуури эзэлhэн байгаа. Урда-Корейн спортсменүүд бронзо медальнуудаар шагнагдаа. Энэ талдаа Станислав Забродский (Харьков), Владимир Ешеев (Штэ), Вазим Шинкарев (Душанбе) гэгшэд ехэ хубитаяа оруулба.

Тиихэдээ М-1 упражненеэр харбахадаа, манай эрэшүүлэй команда 3963 очко тудажа, нёдондо жэл США-гай мергэшүүлэй тогтоohон дэлхэйн рекордые 6 очкогоор үлүүлээ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр С. Забродский илалта туйлажа, дэлхэйн абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Владимир Ешеев урэнда жэл нимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байгаа hаа, мүнөө командна тоосогоор дэлхэйн чемпион болобо бшүү. Энэ хадаа буряад харбагшын эзэлжэтэ ехэ амжалта гэхэш. Ушарынь гэбэл, нёдондо жэл Урда-Корейдэ болоhон XXIV Олимпиин наадануудта гурбадахи hуури эзэлжэ, бронзо медальяар шагнагдаа hэмнай.

* * *

Залуушуулай дунда hур харбалгаар СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө гурбадахи наадануud Украинын Сума хотодо болобо. Улаан-Удын гарнизоной сэргэй алба хаагша Жаргал Дамбиев, техническэ мергэжэлэй 7-дохи училищиин Лозанна хотодо болобо. Дэлхэйн 20 гаран ороной 150-hаа дээшэ бэлигтэй бэрхэ мергэшүүл энэ мүрысөөндэ хабаадаhан байгаа.

Эрэшүүлэй дундаhаа СССР-эй суглуулагдамал команда 985 очко абажа, түрүүшынхээ дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. США-гай мергэшүүл 9 очкогоор гартажа, хоёрдохи hуури эзэлhэн байгаа. Урда-Корейн спортсменүүд бронзо медальнуудаар шагнагдаа. Энэ талдаа Станислав Забродский (Харьков), Владимир Ешеев (Штэ), Вазим Шинкарев (Душанбе) гэгшэд ехэ хубитаяа оруулба.

Тиихэдээ М-1 упражненеэр харбахадаа, манай эрэшүүлэй команда 3963 очко тудажа, нёдондо жэл США-гай мергэшүүлэй тогтоohон дэлхэйн рекордые 6 очкогоор үлүүлээ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр С. Забродский илалта туйлажа, дэлхэйн абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Владимир Ешеев урэнда жэл нимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байгаа hаа, мүнөө командна тоосогоор дэлхэйн чемпион болобо бшүү. Энэ хадаа буряад харбагшын эзэлжэтэ ехэ амжалта гэхэш. Ушарынь гэбэл, нёдондо жэл Урда-Корейдэ болоhон XXIV Олимпиин наадануудта гурбадахи hуури эзэлжэ, бронзо медальяар шагнагдаа hэмнай.

* * *

Залуушуулай дунда hур харбалгаар СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө гурбадахи наадануud Украинын Сума хотодо болобо. Улаан-Удын гарнизоной сэргэй алба хаагша Жаргал Дамбиев, техническэ мергэжэлэй 7-дохи училищиин hурагша Валерий Лысенко, мүн Чебоксары хотын түлөөлэгшэ Юрий Алексеев гэгшэдhээ буридэлэн РСФСР-эй суглуулагдамал команда илалта туйлажа, СССР-эй чемпионуудай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

* * *

hур харбалгаар дэлхэйн 34-дэхи мүрысөөнэй абсолютна чемпион, СССР-эи спортын габьяата мастер Владимир Ешеевэй шанда хүртэхын түлөө Штэн областиин түрүү hуури эзэлхын түлөө нэмэй мүрысөөн hаяхи дүүрэбэ. Штэн областиин, Буряадай АССР-эй, Монголой Арадай Республикын 80 гаран мергэшүүл энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаhан байгаа.

Эхэнэрүүдэй дундаhаа Монголой команда шалгарба. Эрэшүүл сооhоо Забайкалиин сэргэй округтой түлөөлэгшэд түрүү hуури эзэлээ.

Хубиин тоосогоор эхэнэрнүүдэй дундаhаа «Динамо» булгэмэй Буряадай республиканска советэй тренер, спортын мастер Маргарита Китаева 326 очко тудажа, Штэн областиин чемпионой нэрэ солодо хүртэбэ. Сэргэй алба хаагша, уласхоорондын классай спортын мастер Светлана Жигжитова 323 очкотойгоор хоёрдохи hуури эзэлээ. Манай республикын командын гишүүн Валентина Савельева бронзо медальяар шагнагдаба.

Эрэшүүлэй дунда гол түлөө Штэн областиин сэргэй алба хаагшад—уласхоорондын классай спортын мастер Балдоржо Галсанов, СССР-эй спортын габьяата мастер Мунхэ-Бадраа Дашцыренов хоёрой хооронд илангаа шанга тэмцэл болобо. Б. Галсанов 325 очко тудажа, илалта туйлаhан байна юм. Буряадай багшанарай институтай студент, спортын мастер Цыремпил Цыренденшев гурбадахи шатын дипломдо хүрэбэ.

Энэ мүрысөөндэ манай командаhаа уласхоорондын классай спортын мастер Валентин Дарханов, спортын мастернууд Жаргал Дамбиев, Саян Жалсараев болон бусад ябаа hайн үрэ дүнгүүдые түйлэhэн байна.

* * *

hур харбалгаар РСФСР-эи түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Орел хотодо боложо, эрэшүүлэй 20, эхэнэрнүүдэй 19 команда хабаадаа hэн. Швециин спортсменүүд эндэ хёрэхэ мергэжэ туршалсаба. Тиихэй бэшэ тоосогоор Швециин мергэшүүл илалта туйлаа. Буряадай АССР-эй команда хоёрдохи hуурида гараба.

М-1 упражненеэр харбахадаа, уласхоорондын классай спортын мастер Валентин Дарханов 1300 очко тудажа, түрүү hуури эзэлээ.

Түгэсхэлэй мүрысөөндэ Эрхүүгэй областиин түлөөлэгшэ уласхоорондын классай спортын мастер Геннадий Митрофанов илажа, Россин Федерациин чемпион болобо. Буряадай худөө ажахын институтай студент, спортын мастер Александр Савельев мүнгэн медальяар шагнагдаа.

* * *

Залуушуулай дунда hур харбалгаар «Динамо» булгэмэй Түбэй советэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Шэнэ-Каховко хотодо боложо дүүрэбэ. Энэ манай республиканска советэй нигэдэхи суглуулагдамал команда илалта туйлажа, дамжуулгын кубогаар шагнагдаа. 7-дохи СПТУ-гай hурагша, спортын мастер Валерий Лысенко М-1 упражненеэр харбахадаа, 1288 очко тудажа, чемпион болобо. Зүүн Сибириин технологическа институтай студент Дмитрий Сорокин бронзо медальяар шагнагдаа. Гадна Дмитрий Ильин, Владислав Саганов болон бусад залуу мергэшүүлнэй hайн талаа харуулба.

* * *

Найман союзна республикын командануудай дунда hур харбалгаар заншалта мүрысөөн Орёл хотодо үнгэрэгдэжэ, 110 мергэшүүл хабаадаhан байгаа.

«ГАЛТА» УНДАНАЙ ГАЛТА МҮР

Байгша оной апрелиин 17-ней hүни Ивалгын районой «Сэлэнгэ» совхозодо түймэр соробхилжо, 14 трактор ба 7 автомобиль дүрэhэн, гаражай байшан хохидолдо ороhон байна. Мүрдэлгэ ябуулхада, районой түбэ ажалуушан Б. Ш. Казанцев hонтуулгаар хоёр нүхэдтөө албанай машинаар табилуулжа сэнгэhэн, бензинийнгээ дүүhаяа болоходо, тус совхозой гаражда орожо, бензин хулгайлгаар юулхэ гэжэ hэдэhэн байгаа гэзэ эливээ. Гаражай харуулшан үгы байгаа, тиимэhээ эдэнэр ямаршье hэлдүйгөөр гараж соо орсо бшүү. Казанцев автобусhоо хоёр хүнэг бензин абажа, машинадаа юулэгэ зуураа, плоскогубцануудаа гээжэхийэн байгаа. Тиимэhээ тэрэ зуруул носоожо, бэдэрэгэ гэлэгчиниь, гал дүлэн соробхилшоо бшүү.

Үнэргэгшэ жэлдэ архида дуратайшуул 88 түймэр табижа, 17 хүн hаhа бараа, 134,4 мянган түхэригэй сэнтэй гүрэгэй бэ үмсын зөөри үгы хэгдээ hэн. Мүчөөшье жэлдэ энэ талаар байдал hайжараагүй. Байгша оной эхиhээ архиншад 60 түймэр табижа, 9 хүн hаhа бараа, 250 мянган түхэригэй гарза хэгдээ.

Байгша оной февралиин 18-да Тарбагатайн районой «Дружба» колхозой правленниин контородо ехэ түймэр соробхилоо. Энэ кочегараар хүдэлдэг Н. Л. Медведев өнэл ажаhын МТМ-гэй кочегар Н. Ф. Шатские үрижа, удэшэлэн конторо соо архидаhан байгаа. Түймэр боложо, эдэ хоёр гал дүлэн соо хосорсо юм.

Энэ ушарhаа нэгэ hара урид, январиин 14-дэ Эдэн районой Доодо-Бургалтай нютагта эхин hүргуулинин кочегар И. Н. Бадмаев hонтуулгаар ажалдаа орэжэ, тамхияа үнгэрагүй унтаhаhан байгаа. Интэжэ түймэр боложо, тэрэ гал дүлэн соо наhа бараа hэн.

hонтуулгаар түймэр табиха үшөрнүүд олошоржоо бшүү. Милиции ба түймэр сэргэшэд юу хэдэг юм гээд хэн нэгэн сэдьхэлээ дохолгожо, уурлажа болохо. Хүүли сохиха эмхинүүдые тэрэнэй эзэмэлэниинь эүйтэй. Юундэб гэхэдэ, архидалга сарага талаар бидэнэр бүхы авга боломжонуудаа гүйсэд hайнаар хэрэглэжэ шадаг...

...ажалша колх... ...архиншадэ... ...хатай хэ... ...hайнаар яб...

Архидажа... ...мэндэдаа. ...умсын зөөг... ...ааш хүчэг... ...дахэ эзэрг... ...ной арадай ... ...тагта үнэрг... ...гни дээрэ ... ...гоо нэгэдэг... ...гай жолоо... ...цевай эрхэ... (условноор) ...дэ 24.306 ...

...республ...

...гаснуудай ...

...ааг сагта онсо удха шанартай ...эрнигын эмхидхэлэй-педаг... ...дые гол түлэб хэрэглэжэ. З... ...кно. Эдэнь, Прибайкалиин, ...болон бусад районуудаа... ...таhагууд hургуулинуудаа... ...нуудэн эдэбхи үүсхэлые, ш... ...гаданхай.

С. БАТ...

УНЖАГА... САГ hА...

...ргэлэн үгоод, аалин намдуу... ...хahатай. Эгээл энэ сагта ман... ...удха шанартан үнэн хэрэг... ...эрдэм мэдэсын үдэр мүн. Р... ...ад гара мянган үхибүүд эн... ...гоно алхан орожо, манай о... ...м-эдир үстэн хүндэ хүшэр ... ...рсообшахаяа бэлэдхэлээ эхилдэг...

...габьяата ... хэлэ, бэ... докт...

...нлэх зургаан—Арадай эрд... ...ссуво эсэлэн бүридхэгдэб... ...нилгын гүрэнэй-нинтын зураг... ...hуралсакан талаар республ... ...нии Советүүд мүн лэ бии бо... ...а үстэнние hургаха, хүмүү... ...элэнитые хабаадуулха та... ...д хэгдэжэ байна.

...лээ hургуулиин урда мүнөө... ...зорилгонуудынь мүн лэ хүс... ...хүгжэлтын шэнэ шатада гарга... ...нэ, манай арадан эрдэм hу... ...улха, бүри хүгжөөхэ талаар... ...гын үргэн ехэ хүдэлмэри яв... ...аргагүй юм. Юуб гэхэдэ, ...йдалhа эхитэй дүтүү дүн... ...адхагаха бэшэ, харин арада... ...үрэнхы бангуулламжа хубилга... ...он хүмүүжүүлгын хүдэлмэри... ...ондоо удхатай, шанартай, ш... ...олгогдохо байна бшүү.

...ь энэ талаар баримталагдад... ...нуud үндэhөөрөө хуушараа... ...э шэнэ, ашаг үрэ ехэтэй б... ...улхын тулада хаа таанагүй... ...ха, бэдэрэлгэ, туршалганууд... ...ураэнэй нариналр шудалаг... ...д hанагдана.

...э хэдэн жэлэй хугасаа со... ...гые залаан шуудаар шэнэ ... ...лаи болон хүмүүжүүлгын ... ...ндэhэн дээрэ зохёохо эрг... ...э нэн түрүүн арадай эрдэм ... ...гые шэнэдхэн хубилгаха. ...ндоо яаза тухэлтэй болгохо ...ооro эрилтэнүүдые хангахэд... ...зорилгонуудтай тааралдуулг... ...с нинтын харилсаануудта хаб... ...алые нарижуулан hойжаруул... ...инуудые, хоёр хэлэ адли т... ...ционалистнуудые болон п... ...лгые саашадань хүгжөөхэ, ...ааг сагта онсо удха шанартай ...эрнигын эмхидхэлэй-педаг... ...дые гол түлэб хэрэглэжэ. З... ...кно. Эдэнь, Прибайкалиин,

ЗУРАГ ДЭЭ... болон бусад районуудаа... солютна чем... таhагууд hургуулинуудаа... Забродский ...нгуудэн эдэбхи үүсхэлые, ш... ондо СССР-эй ... хын түлөө Улаа... гэгдэhэн мүрөө... гагданхай.

С. БАТ...

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35 — «Школа Василия Скакуна» — баримтата фильм. 9.55 — «Михайло Ломоносов» — 9 серитэй үран hайхамай фильм. 2-дохи фильм. «Врата учености». 1-дэхи сери. 11.05—Мультфильм. 11.45 — Арадай үран бэлигтэй телепрограммануудай «Золотой гребень уласхоорондын VIII фестиваль. (Румыни). 12.15 — Баримтата фильм. 12.45 — «Молдова» хоор дуулаха. 16.35 —Скрипичнэ хүгжэмэй концерт. 17.10 — «Белоруссиин ССР-эй Бобруйск хотын 16-дахи дунда hургуулида хэгдэдэг туршалга тухай баримтата фильм. 17.45 — Мультфильмнүүд. 18.15 — hуралсалай жэлэй эхилхээ байгаа. Арадай эрдэм hуралсалай талаар СССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. Я. Ягодин телевизоор хараглаадай асуудалнуудта хэрюусаха. 19.45 — Мүнөөдэр — туби дэлхэй дээрэ». 20.00 —«Импульс». 20.45 — «Михайло Ломоносов» —9 серитэй үран hайхамай фильм. 2-дохи фильм. «Врата учености». 2-дохи сери. 22.00 —Время. 22.35 — Дэлхэйн hониной дээжэhээ. 23.30 — «Галатея» — фильм-балет.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 10.25 — Дуу, хатарай «Юность» ансамблиин концерт. 10.50, 13-30 — Испан хэлэн. 11.20 — М. Ю. Лермонтов. «Демон». 12.05 — Шэнэ hонин. 12.15 — «С кошки все и началось» — үхибүүдтэ фильм. 14.00—«Командировка»—3 серитэй үран hайхамай фильм. 2-дохи сери. 23.40 — Шэнэ hонин. 23.55 — Футболоор СССР-эй чемпионат. Манай республикаhаа спортын ... Дамбиев. С... шэд эрхи... оробо. Прес... тын булгэмэй... сароваг... Улаан-Удын ... hурагша Влади... 1 упражне... 1242 очко аб... тэй байнаа ...

...республикын районой ажахынуудаа... республикын бусад районуудаа... ...ондоо 395,750 гектарай ... ...хуряалгадаа байбал, ав... ...28-нэй байдалаар дух... ...6044 гектар дээрэхи ... ...болон ороohото бо... ...аманнууд сабшагдажа, ...ааг сагта онсо удха шанартай ...эрнигын эмхидхэлэй-педаг... ...дые гол түлэб хэрэглэжэ. З... ...кно. Эдэнь, Прибайкалиин,

ЗУРАГ ДЭЭ... болон бусад районуудаа... солютна чем... таhагууд hургуулинуудаа... Забродский ...нгуудэн эдэбхи үүсхэлые, ш... ондо СССР-эй ... хын түлөө Улаа... гэгдэhэн мүрөө... гагданхай.

С. БАТ...

Кино, театрнуудта

«ДРУЖБА»
Тайна корабельных часов.— в 9-40. Тайна острова чудовищ — в 11-30, 13-20, 17, 20-40 (удл.). Аэлита, не приставай к мужчинам — в 15-10, 18-50.

«РОДИНА»
Мультфильмы — в 10, 16-40. Любовь выигрывает (2 серии) — в 11-20, 14, 18-10,